

ERDÉSZETI LAPOK

AZ ORSZÁGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET FOLYÓIRATA

CXLVI. évfolyam • 2011. április

ALAPÍTVÁ

1862-BEN

Elindult egy újabb erdészeti lap!

Lapot indítani egy válságos időszakban, kérdőjeleket vehet fel. Konkurens-e a nagy múltú Erdészeti Lapoknak a most induló „A mi erdőnk” című magazin?

Az első számot a FEHOVA kiállításon kézbe kapva láthattuk, hogy témaválasztása, stílusa, célközönsége egészen más.

Az első fontos elem már a címlapon megjelenik, hiszen világossá válik, hogy a lap a magyar állami erdészeti részvénytársaságoké. Ez azért fontos, mert a jelen állás szerint ingyenesen terjesztett, kéthavonta megjelenő lap az állami kezelésű erdőterületekről kíván híradásokat, érdekességeket közreadni. Persze hosszú távon cél, hogy egy népszerű, az újságos standokon is beszerezhető havilap legyen belőle.

Biztató jel, hogy már az első előfizetők is megjelentek. Az újság mögött egy szakmai szerkesztői stáb áll, melynek vezetője dr. Jung László, illetve egy profi újságírói stáb, melyet a Magyar Mezőgazdaság cégcsoport ad kiadóként.

Kinek is szólhat „A mi erdőnk”? A szerkesztői kör egy tartalmában könnyen olvasható, magazinszerű ismeret-

terjesztő újság stílusát tűzte ki célul – elsősorban a nagyközönségnek, nem csupán a szakmáknak szóló cikkekkkel. Így az Erdészeti Lapok példányszámának ötszörösével induló újság nem válik patinás lapunk konkurensévé. Mivel a két lap szerkesztőbizottságában több személyi átfedés is

van, reménykedhetünk abban, hogy a témából, cikkekből, fotókból kölcsönösen profitálhat mindkettő. S hogy mi is az újság hitvallása, arról álljon itt a bekezdőjéből való idézet:

„A megismerés oldaláról közelítve úgy tekintetünk az erdőre, mint egy állandóan nyitva tartó könyvtárra. Abová belépve, bármelyik polcra levettünk egy bennünket érdeklő könyvet, viszont nem egyszer tapasztaljuk, hogy az számunkra olvashatatlan, mert olyan nyelven íródott, amelyet nem beszélünk. Az erdészember az, aki tud tolmácsolni, aki egy személyben az erdő jó gazdája, természetvédő és a közjóléti igény kiszolgálója.”

Jó olvasást kívánunk Önöknek is, s biztatunk mindenkit arra, hogy véleményükkel segítsék mindkét szerkesztői kört!

Lengyel László

Új elnökség a FAGOSZ-nál

A Fagazdasági Országos Szakmai Szövetség 2011. március 29-i Tisztújító Közgyűlése megválasztotta elnökségét és új elnökét a 2011-2015 közötti időszakra. A Fagazdasági Országos Szakmai Szövetség Balatonszemén tartott Tisztújító Közgyűlésén megválasztott elnökség összetétele a 2011-2015-ig terjedő időszakra.

Elnök: dr. Jung László, vezérigazgató, EGERERDŐ Zrt. (képünkön)

Alelnök: Csiba Béla, ügyvezető igazgató, CSIBA Kft.

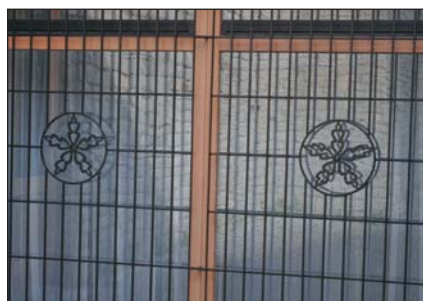
Alelnök: Oláh János, igazgató, LIGNIWOOD Kft.

Elnökségi tagok: Barkóczy István, vezérigazgató, SEFAG Zrt., Csonka Tibor, vezérigazgató, GEMENC Zrt., Horváth Ferenc, ügyvezető igazgató, PyraStar-Trade Kft., Jarabek Szabolcs, ügyvezető igazgató, Bek-Holz Kft., Kardos József, ügyvezető igazgató, Kardex Kft., Keszi László, vezérigazgató, Mecseki Erdészeti Zrt., Mibályfalvy István, vezérigazgató, ERDŐSZÖV Zrt., dr. Pásztory Zoltán, manager, NYME FMK Innovációs Központ, Szép Györgyi, ügyvezető igazgató, Arbor 95 Kft., Trombitás Zoltán, igazgató, EGERERDŐ Zrt. - Mátraparkett.

„Védett” az Egyesületi Könyvtár

Az Országos Erdészeti Egyesület Wagner Károly Erdészeti Szakkönyvtára az elnökség döntése alapján megnyugtató védelmet kapott. Ennek keretében egyrészt a könyvtár értékeinek és biztonságtechnikai helyzetének felmérése után az Egyesület biztosítást kötött a Groupama Garancia Biztosítóval, amely kiterjed az archív és újkori könyvállományra, a korabeli bútorokra, illetve a festményekre és szobrokra is. A kötvény tartalmazza a tűz-, az üveg-, illetve a betöréses lopás- és rablás biztosításra vonatkozó tételeket is kombinált felelősségbiztosítás keretében. A könyvtár ezenkívül hatékony mechanikai védelmet is kapott részben betörésbiztos üvegfóliák, részben szép kivitelezésű ablakrács formájában. Mindannyiunk számára nagy öröm, hogy az Egyesület legértékesebb vagyonelemét még biztonságosabb környezetben védettnek tudhatjuk.

Dr. Boda Zoltán, Dr. Sárvári János

A harmadik oldal

Ha gyökeréig szuvas fogunkkal fordulunk fogorvoshoz, azt már aligha lehet megmenteni. A rendszeres fogászati ellenőrzések révén azonban még kezdeti stádiumban felismerhetők, miáltal kisebb beavatkozással, eredményesebben kezelhetők a problémák.

Aligha van orvos, aki ne vallaná, hogy a betegség – beértve a legszörnyűbbeket is – korai felismerése, szakszerű és pontos diagnózisa alapvetően meghatározzák a gyógyulás esélyeit. A korai felismerés legalapvetőbb módjai lehetnek a rendszeres és kiterjedt szűrővizsgálatok, amelyeket megfelelő eszközökkel, képzett, tapasztalt szakemberek végeznek. Az is kimutatható, hogy az időben felismert betegség gyógyításának költségei még a szűrővizsgálat költségeivel együtt sem közelítik meg a későn felismert, elbatalmasodott betegség – sok esetben kétesélyes, brutális mellékhatásokkal járó – gyógyításának költségeit.

Az erdőnek is van egészsége, így lehetnek és vannak egészségügyi problémái is. Az erdő egészsége – akár csak az emberek esetében – alapvetően befolyásolja „munkaképességét”. Azaz, hogy miként képes teljesíteni feladatait, a vele szembeni egyéni, társadalmi elvárásokat, legyen bár szó védelmi, szociális vagy gazdasági rendeltetésről.

Ha a klímaváltozással kapcsolatos előrejelzések akár csak részben is igazolódnak, akkor erdeink egészségi problémái gyakoribbá és súlyosabbá válnak, amelynek pedig bizonyosan számottevő ökológiai és ökonómiai következményei lesznek. Ez egyben azt is jelenti, hogy a jövőben az eddigieknél gyakrabban kell majd idejekorán felismernünk erdeink jó eséllyel szaporodó egészségügyi problémáit. Tennünk kell ezt azért, hogy megtalálhassuk a lehető legkevesebb fájdalmas mellékhatással járó és a leghatékonyabb gyógyírt a bajra. Ehhez pedig erdő-egészségügyi szűrővizsgálatok, vagy kissé közismertebb néven erdővédelmi monitoring szükségeltetik. Ha pedig az egészségügyi kockázatok nőnek – mint abogyan napjainkban –, a szűréseket ki kell terjeszteni, gyakoribbá és intenzívebbé kell tenni. Nem pedig leépíteni, elorvasztani. Az erre fordított összeg hosszú távon bizonyosan megtérül.

Bárbová is fejlődik az orvoslás tudománya, a tövég „korhadtiból” nem lesz többé vakítóan csillogó, egészséges, élő fog. Az elbatalmasodott betegségekre a jövőben sem lesznek gyors, fájdalommentes és 100%-os hatékonyságú gyógymódok.

Ne bízzuk majdani csodaszerekre erdeink bajainak orvoslását sem. Erősítsük immunrendszerüket a lehető legnagyobb mértékben, és végezzünk bennük kiterjedten és rendszeresen alapos egészségügyi szűrővizsgálatokat. Ezt – ha úgy jobban tetszik – nevezhetjük nyugodtan erdővédelmi monitoringnak is.

Csóka György

Tartalom

Lengyel László:

Elindult egy újabb erdészeti lap!4/B2

Standovár Tibor, Kondor István:

Hozzászólás Solymos Rezső cikkéhez102

Dékány Lóránt:

Előrelépés a klímapolitikában104

Gálbidy László, Tímár Gábor:

Az erdő-klíma dilemma105

Istvánffy László:

Gondolatok tűzifáról, aprítékról, pelletről, bioáramról.....107

Mizik András:

A gondolatsor folytatódik...110

Kondorné Szenkovits Mariann:

Ezüsthárs-állományok vizsgálata.....111

Szabóky Csaba, Szócs Levente:

A Burok-völgy lepkevilága113

Németh Csaba:

Fogságban kelt vörös vércse115

Kitüntetett erdészek116

Andrési Pál:

2011 – a széncinege védelmének éve.....118

Pápai Gábor:

Ismét tavasz, ismét FEHOVA.....119

Péterfalvi József:

Ünnepi köszöntő120

1848–2011 a Nyíri erdőben121

Sárvári János, Somogyvári Vilmos:

A „zöldek” XXI. országos találkozója122

Magánerdőben123

Szabó Lajos:

Az erdészeti erdei iskolák története124

Bartha Dénes:

Az „Év fája” mozgalom 15 éve127

Horváth László:

Akiken egy ... erdőtörvény csattan.....128

Hoffmann András:

Fejlődik az iskola az erdőben!.....131

ERDÉSZETI LAPOK • Az Országos Erdészeti Egyesület folyóirata CXLVI. évfolyam 4. szám (április)

FŐSZERKESZTŐ: PÁPAI GÁBOR • A SZERKESZTŐBIZOTTSÁG ELNÖKE: HARASZTI GYULA

A SZERKESZTŐBIZOTTSÁG: Bartha Dénes, Detrich Miklós, Lengyel László, Lomniczi Gergely, Oroszi Sándor, Puskás Lajos, Sárvári János

SZERKESZTŐSÉG: 1027 Budapest, Fő u. 68. Telefon: 201 62 93, fax: 201 77 37 • Mobil: 06 30 97 15 255 • e-mail: erdlap@oe.hu • www.erdeszetilapok.hu

KIADÓ: Országos Erdészeti Egyesület, 1027 Budapest, Fő u. 68. • FELELŐS KIADÓ: ZAMBÓ PÉTER elnök

Nyomdai munkák: INNOVA-PRINT, Budapest • Felelős vezető: ifj. Komornik Ferenc

A kézirat lezárva: 2011. április 5.

ISSN 1215-0398

Terjeszti az Országos Erdészeti Egyesület. Felvilágosítást a lappal kapcsolatban az Egyesület ad. Megjelenik havonta.

A beküldött kéziratokat, fényképeket nyilvántartásba vesszük. A cikkek, írások nem feltétlenül azonosok a szerkesztő véleményével, azok tartalmáért mindenkor a szerző felel. Honoráriumot megegyezéssel csak felkért írásokért, illetve grafikai munkákért fizetünk.

A címlapon: Megújuló energiaforrások a szél és a fa. Fotó: Pápai Gábor

Hozzászólás Solymos Rezső cikkéhez

Örömkre szolgált, hogy az Erdészeti Lapok 2011. márciusi számában Solymos Rezső akadémikus a hazai erdőgazdálkodás szempontjából oly fontos témában osztotta meg véleményét a szakközönséggel. A téma napirendre kerülése miatti örömünk megőrzése mellett kötelességünknek érezzük, hogy a cikkben szereplő néhány fogalom meghatározásával, valamint az erdészeti kutatásra és gyakorlatra vonatkozó állítással kapcsolatos ellenvéleményünknek adjunk hangot.

A Tartamosság – Fenntarthatóság – Folyamatos erdőborítás jelentéstartalmáról

„Az erdészetben több száz éves múltja van a tartamosságnak, amely a fenntarthatóság és ehhez kapcsolhatóan a folyamatos erdőborítás is az »előfutára« lehetett.”

A tartamosság és folyamatos erdőborítás összecsengése csábító analógia, de véleményünk szerint nem hagyható figyelmen kívül, hogy a nemzetközi szakirodalomban egyértelműen más jelentése van a folyamatos erdőborítás (continuous forest cover) fogalmának (lásd később).

„A fenntarthatóságnak a tartamossághoz viszonyított többsége az »ökológiai tényezők« kedvező fenntartása, amelynek az egyik legeredményesebb módja az erdők természetes felújítása.”

A tartamosság és a fenntarthatóság közötti különbségnek tényleg egyik legfontosabb eleme az ökológiai dimenzió figyelembevétele az utóbbinál. Az viszont téves és túlzó egyszerűsítés, hogy az ökológiai szempontú fenntarthatóság eléréséhez elegendő a természetes felújítás alkalmazása. Itt hangsúlyosan a teljes erdei életközösség szempontjából kell értékelni az »ökológiai tartamosságot“.

„Fogadjuk el tehát, hogy a 21. század kezdetén a természetes, magról való erdőfelújítás valóságos folyamatos erdőborításnak is megfelel.”

Az egész cikk feltehetően legtöbb vitát kiváltó állítása ez. Az a pár sorral korábbi megállapítás, amelyik a magról történő természetes felújítást a folyamatos erdőborítás eléréséhez célravezető útként határozza meg, számunkra is elfogadható. **Ha viszont a célhoz vezető utat azonosítjuk a céllal, elveszítjük szem elől magát a célt, a folyamatos**

erdőborítás fenntartását. Ezért is nagyon fontos, hogy ne tekintsük önmagában a természetes erdőfelújítást a folyamatos erdőborítás fenntartójának, mert vágásos üzemmódban ezt a szerepet nem tölti be. Azt is célszerű figyelembe vennünk, hogy **függetlenül attól, hogy itt Magyarországon mi hogyan értelmezzük ezt a fogalmat, a continuous cover forestry fogalma** – a sok nem igazán pontos definíció együttes jelenléte mellett is – **a világ számára valami egészen mást, sokkal többet jelent.** Egy kitűnő áttekintő cikk (Pommering és Murphy, 2004) alapján a fogalom pontos jelentéstartalmi közül kiemelendők a következők:

– Az erdő belső viszonyainak (állományklíma) folyamatos fenntartása.

– Horizontális és vertikális szerkezeti sokféleség kialakítása/fenntartása.

– Vegyeskorúság és elegyesség kialakítása/fenntartása.

– Termőhelyi adottságok/korlátok figyelembevétele.

– Szálaló jellegű (nem csak a klasszikus szálalás) fahasználat.

– Idős fák, holt faanyag, ritka növény- és állatfajok kímélete.

– Őshonos fafajok és helyi változatok felkarolása.

– Ökológiai szempontból kíméletes erdővédelmi, fahasználati beavatkozások.

– Ökológiai szempontú vadgazdálkodás.

Erdőszegélyek és védett (faanyagtermeléssel nem érintett) erdőterületek hálózatának kialakítása és fenntartása.

Mindezek tükrében nem szerencsés, ha megpróbáljuk a 30–40 cm-es egyéb-

ként gyönyörű újulattal borított 5-10 hektáros végvágott területeket folyamatos erdőborításként eladni a közvéleménynek. Már csak ezért sem, hiszen így könnyen elveszíthetjük azt a bizalmat, amelyet a hazai erdők sorsáért felelősséget érző állampolgárok adójuk 1%-ának erre a célra történő felajánlásával fejeztek ki. Természetesen a természetes felújítás különböző eljárásainak fontos szerepük van az átalakítási folyamatban. Átalakító üzemmódban ezeket az eljárásokat kell előnyben részesíteni a lehető leghosszabb felújítási szakasszal.

Az erdészeti kutatásra és a gyakorlatra vonatkozó állításokról

„Ezzel együtt sokszor felidézem e témakörrel kapcsolatos kutatásokat is. Kétségtelen, hogy az eddigieknél is többet kellene az erdészeti kutatásnak a természetes felújítások variációival foglalkoznia. Feltehetően ezt tapasztalták a botanikusok is, amikor e téma kutatásába kezdtek. Sajnálatos, hogy az erdészeti kutatás leépítése miatt erre alig volt és van kilátás. Ezért is ballani helyenként: »A gyakorlat megelőzte a kutatást.« Ez nem lenne baj akkor, ha a kutatáshoz értők irányítanák ezt a tevékenységet. Néhány erdőgazdálkodó megbízta az ERTI és a NYME EMK kutatóit a témát illető kísérletek létesítésével. **Ezek eredményeit természetesen türelemmel ki kell várni.**”

Nem vitatva a kutatás fontosságát, nem tartjuk szerencsésnek, hogy a megkésve indított vagy indítandó kutatások sikeres végrehajtásának függvényévé tegyük a folyamatos erdőborítás fenntar-

tása melletti gazdálkodás alkalmazását. A legfontosabb ellenérvünk az, hogy átalakító üzemmódban gyakorlatilag a vágásos üzemmódban alkalmazott „igazolt eredményt adó” természetes felújítási módok kerülnek alkalmazásra elnyújtott felújítási szakasszal, míg a száraló üzemmódba sorolt középkorú erdőkben, ahol az átalakítás már a folyamatos erdőborítás fenntartása mellett biztosítható, olyan lassú a folyamat, hogy a kutatási eredmények ismeretében folyamatosan korrigálhatók az eljárás esetleges hibái. Az a tény is érvelésünket támasztja alá, hogy míg az egykorú, szerkezetihiányos vágásos erdőalak átalakítása egy horizontálisan és vertikálisan tagolt szerkezetű, vegyes korú erdővé 50-100 évet is igénybe vehet a kiinduló állapottól függően, addig visszaalakítani vágásos erdővé csak egy döntés kérdése. Ezért az átalakítás lényegesen kisebb kockázattal jár még hiányos kutatási eredményekre alapozottan is, mint azt a tanulmány előrevetíti.

Véleményünk szerint ideje lenne meghaladni azt az álláspontot, hogy erdőben csak erdész kutató végezhet hiteles munkát. Napjainkban különösen fontos a korábban merev határokkal elhatárolt szakmák közös munkálkodása (mint ahogy erre szerencsére több gyakorlatban sikeres példa is van). Egész biztos, hogy az a „botanikus kutató” más kérdések mentén más szempontokat is vizsgál, mint az erdész kutató. Épp ez lenne az ereje a sikeres együttműködéseknek, amit nem szolgál a fenti kicsit kirekesztő hozzáállás.

„Az erdőszetben a kísérletek zöme bosszú lejárattú, azaz a faállomány létesítésétől a vágáskorig vagy az erdőfelújítás befejezéséig tart.”

Ezzel az állítással önmagában teljesen egyet lehet érteni. Viszont, ha a belőle levezetett következtetést szigorúan végigvisszük, akkor erdőszeti kutatásokra aligha alapozhat a gyakorlat. Jól tervezett vizsgálatokkal részfolyamatok és jelenségek is vizsgálhatók, tapasztalataik igenis átvihetők a gyakorlatba, mintegy kiterjesztett kísérletként. Ezért is lenne nagy jelentősége a gyakorlati próbálkozások pontos dokumentálásának is.

„Eredményeik kiterjesztésére akkor kerülhet sor, amikor igazolhatóan szignifikánsak a javasolt újdonságok.”

Ezzel az állítással az a probléma, hogy könnyen elidegenítheti az erdőszeti gyakorlatot a kutatástól, mert – bár nagyon tudományosan hangzik – igazából nagyon nehezen értelmezhető.

„Újabban növekszik ez az arány, bár az erdőjárásaim során úgy tűnik, hogy ennek a növekedésnek a hátterében az újulat fajfaj összetételének és minőségének, ápoltságának a kevésbé szigorú elbírálása is állhat. Szigorú, jól képzett erdőfelügyeletre van szükség. A gyenge minőség helyenkénti ténye nyomán sokszor felmerül bennem a kérdés: Az általános »szimpátia« ellenére miért nem sikerül nagyobb arányban jó minőségű természetes újultra szert tenni.”

Egyetértünk azzal, hogy az újulat lékes felújítás esetén is kellő odafigyelést igényel. Viszont az szerintünk nem elvárható a természeti folyamatokra a vágásos gazdálkodási módoknál jobban alapozó erdőkezelés esetében, hogy az újulat ugyanolyan szempontok szerint legyen jó minőségűnek és elfogadható összetételűnek tekinthető, mint a vágásos esetben. Az erdőszeti kutatás ilyen irányú vizsgálatai döntően a lékes felújítási mód és az ernyős bontás összehasonlítására szorítkoztak (pl. Koloszár és Csepregi 2008). Ez – kérdésünk szempontjából – eleve félrevezető irány volt, hiszen a folyamatos erdőborítás fenntartása melletti gazdálkodás szorgalmazói soha nem állították, hogy lékek nyitásával gyorsabban vagy eredményesebben lehet felújítani az erdőt, mint egy ernyős bontással. Tisztában vagyunk azzal is, hogy az erős záródásbontás számunkra nem kedvező folyamatokat indíthat el, ezért az átalakítás kezdetén lehetőség szerint már meglévő újulatsoportok felett javasoljuk a lékek nyitását. A lékek nyitása önmagában nem egy erdőfelújítási módszer, hanem a csoportos szerkezet kialakításának eszköze. Célszerű összefogni a már meglévő kutatási eredményeket, hiszen a lékek méretének hatásaival Európában számos helyen, többek között a Nat-Man kutatási program keretében is foglalkoztak (hazánkban a Királyréti Erdészeti területén). Több ökológus végzett kutatásokat a lékekben zajló folyamatokkal kapcsolatban is. Sajnos ezek a kutatási eredmények kevésbé ismertek (elismertek) erdőszeti körökben (pl. Gálbidy et al. 2006, Mountford et al. 2006).

A folyamatos erdőborítást biztosító gazdálkodásra történő átállással kapcsolatos kutatásokra tett javaslatok kidolgozásakor nem tekinthetünk el attól a tényről, hogy jelenleg az átalakítási folyamatba vont erdőrészek száma már messze meghaladja a kísérleti mértéket az MgSzH 2010. októberi adatai szerint.

Átalakító üzemmód	28 785,63 ha
Szálaló üzemmód	12 978,64 ha
Ft, nem szolgáló	57 281,86 ha
Vágásos	1 817 931, 02 ha
Összes	1 916 977,15 ha

Ugyanakkor még hiányzik az átalakító és szálaló üzemmódba sorolt erdőrészek kezelési terveinek készítését szabályozó rendelet. Ezért még lehetőség van arra, hogy a kezelési tervek készítésével kapcsolatos állapotfelvételek adatköre a kutatók bevonásával úgy kerüljön kialakításra, hogy a gyakorlat és a kutatás számára egyaránt kiértékelhető adatbázist szolgáltatasson.

Az átalakítás folyamatának nyomon követése, a megfelelő módszerek kidolgozása, ellenőrzése szempontjából mi is fontosnak tartjuk vizsgálati parcellák jól megtervezett kitűzését és rendszeres felvételezését is, de ez nem lehet az erdőtervezők és az erdőfelügyelők feladata, mert erre nincs kapacitásuk. Természetesen a hatósági ellenőrzés ebben az esetben sem hagyható el.

Szeretnénk felhívni az olvasó figyelmét arra is, hogy amint a vágásos üzemmódban természetes felújítással esetlegesen létrehozott rontott erdő sem a felújítási módszer alkalmatlanságát bizonyítja, hanem az eljárást helytelenül alkalmazót minősíti, ugyanúgy egy-egy elrontott lék, rossz irányba vitt átalakítási folyamat sem minősítheti önmagában a folyamatos erdőborítás fenntartása melletti erdőgazdálkodást.

Idézett irodalom

Gálbidy, L., Mibók, B., Hagyó, A. and Rajkai, K., *Standovár T.* 2006. Effects of gap size and associated changes in light and soil moisture on the understorey vegetation of a Hungarian beech forest. *Plant Ecology* **183**: 133-145.

Koloszár, J. & Csepregi, I. 2008. Lék vagy ernyő a tölgyesekben? *Erdészeti Lapok* **CXLIII (12)**: 364-366.

Mountford, E., Savill, P. and Bebbler, D. 2006. Patterns of regeneration and ground vegetation associated with canopy gaps in a managed beechwood in southern England. *Forestry* **79**:389-408.

Pommering, A. & Murphy, S.T. 2004. A review of the history, definitions and methods of continuous cover forestry with special attention to afforestation and restocking. *Forestry* **77(1)**: 27-44.

**Standovár Tibor
Kondor István**

**Hirdessen az
Erdészeti Lapokban!**

Előrelépés a klímapolitikában

Olajos Péter helyettes államtitkár szerint érdekünk, hogy fennmaradjon a szén-dioxidkvóta-kereskedés

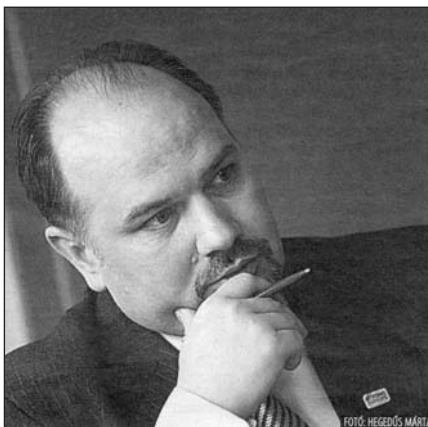
Vonzóvá kell tenni a megújuló energiára alapozott beruházások számára Magyarországot még ebben a kormányzati ciklusban, mert most a befektetők inkább Szlovákiába vagy Bulgáriába viszik a pénzüket – mondta a lapunknak adott interjúban Olajos Péter. A klímapolitikáért felelős helyettes államtitkár beszélt arról is, hogy az EU elnökeként Magyarország számos kérdésben juttatta közös álláspont-ra a tagállamokat.

– Két hónap eltelt a magyar EU-elnökségi időszakból. Mi történt ezalatt a klímapolitikában?

– A magyar elnökség kifejezetten sürgeti az előrelépést a klímapolitikai kérdésekben. Azon tagországok közé tartozunk, akik ezen a téren szigorúbb szabályozási környezet felé igyekeznek terelni a rendszert. A tavaly decemberi cancúni ENSZ éghajlat-változási konferencia döntései sok „házi feladatot” róttak a világ országaira, köztük Magyarországra is, mint az Európai Unió Tanácsának soros elnökére. Február 28-ig és március 28-ig kellett, illetve kell elkészítenünk különböző beadványokat, javaslatokat, amelyek a 27 tagország közös álláspontját tükrözik. A 18 ENSZ-hez benyújtandó dossziéból nyolcat már elkészítettünk, és a másik tízet is befejezzük a megadott határidőig. Úgy vélem, a magyar elnökség a megoldások, a kompromisszumok megtalálása tekintetében elég kreatív. Olyan kérdésben is sikerült minden fél számára kielégítő megoldást találnunk, amely esetében hetekig vitában álltak egymással egyes tagországok.

– Ebben a témában is az unió régi és új tagállamai között tapasztalható törésvonalak?

– A kelet-közép-európai országok, köztük Magyarország is, 1990 óta sokkal lendületesebben csökkentették szén-dioxid-kibocsátásukat, mint a nyugat-európaiak. Utóbbiak esetében néhány tagállam mérséklés helyett még növelte is károsanyag-kibocsátását. Velük szemben Magyarország 36, Lengyelország pedig 32 százalékkal szennyezi kevésbé a légkört most, mint tette azt 21 évvel ezelőtt. Ez viszont nem csak annak köszönhető, hogy a kilencvenes

évek elején bezárták azokat a nehézipari üzemeket, amelyek a legnagyobb kibocsátók voltak. Legalább ugyanekkor a mértékben járult hozzá a légszennyezés csökkentéséhez az, hogy olyan gyárak települtek hazánkba, amelyek a legmodernebb technológiát hozták ide. Ráadásul az energiaárak meredek emelkedése nagymértékű takarékosagra kényszerítette a lakosságot. Az elmúlt húsz évben, akinek volt pénze rá, lecserélte a fűtési rendszerét, hőszigetelte a lakását.

– Milyen feladatokat rótt hazánkra a cancúni klímakonferencia?

– „Házi feladataink” közé tartozik a szén-dioxid-kvóta nemzetközi piacának továbbfejlesztése. Fontos, hogy a kvótipiacot meg lehessen tisztítani, jelenleg ugyanis sok kétes eredetű és minőségű egység forog a piacon, ami a magyar kibocsátási engedélyek értékét is lenyomja. Ugyancsak fontos, nyitott kérdés számunkra az erdészetek ügye. A kiotói rendszerben az erdőtelepítést értékesíthető kvótává lehet alakítani, ennek szabályozása azonban jelenleg sok vitát vált ki. A magyar elnökség feladata egy világos rendszer alapjainak a lefektetése. Ezenkívül Cancúnban döntés született egy zöld pénzügyi alap létrehozásáról, ami 2020-ig százmilliárd dolláros kasszát jelent. A befizetési rendszer megtervezésében Magyarország mint az EU elnöke szintén alaposan kiveszi a részét.

– Milyen forgatókönyveket látnak a szén-dioxid-kvóta rendszerére a jövőben?

– A kiotói jegyzőkönyv alapján zajló kvótakereskedési rendszer a jelen állás szerint 2012 végén megszűnik. Onnantól kezdve ezen egységek értéke nullára

csökken, de már most is – közeledve az időponthoz – egyre kevesebbet lehet eladni ezeket. Az értékesítéseket ráadásul tovább nehezíti az előző kormány alatt végrehajtott szabálytalan kvótaeladások visszhangja is. Jelenleg a legfontosabb feladatunk az akkor elvesztett bizaalom visszaszerzése. Ugyanakkor a jövőre nézve Magyarország és a kelet-közép-európai régió érdeke is az, hogy a rendszer tovább működjön, vagyis a Kiotóban kötött nemzetközi megállapodásnak legyen második szakasza is. Ha ez nem lehetséges, akkor legyen egy olyan új pénzügyi rendszer, amiben a fel nem használt kvótáinkat – amelyek mögött a szén-dioxid-kibocsátás valós csökkentése áll – el lehessen számolni valamilyen módon.

– Hogyan viszonyulnak ehhez az unió nagyobb nyugati tagállamai?

– A legtöbben ellenérdekeltek ebben. Azt szeretnék, hogyha ezek a kvóták megszűnnének. Nem látják azt az erőfeszítést az egységek megszerzése mögött, mint mi, akik belülről megéltük.

– Van arra elképzelés, hogy mi lesz akkor, ha 2012 után nem számolhatunk ezekkel a kvótabevételekkel? Honnan lehet akkor finanszírozni a szükséges zöldgazdasági beruházásokat?

– Tudatában vagyunk annak, hogy a 2020-ig felvázolt célok eléréséhez a források húsz százaléka áll rendelkezésre egybevéve a hazai és az uniós lehetőségeket. Tehát a maradék nyolcvan százalékot a piacról kell beszerezni. Ehhez viszont teljesen más befektetési környezetet kell kialakítani. Most sem a magyar, sem pedig a külföldi befektetők nem ruháznak be Magyarországon, inkább Romániába vagy Szlovákiába viszik a pénzüket. Ott jelenleg sokkal jobb feltételeket találnak, valamint az engedélyeztetés is egyszerűbb. Az a cél, hogy a négyéves kormányzati ciklus végére eljussunk oda, hogy ezen a téren a versenyképesség szempontjából hazánk az élen álljon a térségben. Ezen belül a szabályozás átalakításával már idén szeretnénk végezni.

Dékány Lóránt

(A Magyar Nemzetben (2011. március 16-án) megjelent cikket teljes terjedelmében közöljük.)

Az erdő-klíma dilemma

Válasz Mátyás Csaba akadémikusnak

Köszönjük *Mátyás Csaba* akadémikus választát. Tényszerű ismeretek terén nem lettünk sokkal okosabbak tőle – alázatot merítettünk belőle. A jövőnkét alapvetően formáló (esetleg átíró) problémák mentén ez több mint hasznos: szakmai és tudományos téren is mindenkinék kötelező. A tisztánlátás érdekében elsőként röviden összefoglalnánk a korábbi cikkben részletezett álláspontunkat. Azért is célszerűnek látszik ez, mert akadémikus úr részben nem ezekre reagált válaszában, részben talán nem is velünk vitázik.

Nem vitatjuk a klímaváltozás tényét; lehetséges irányait tekintve is komolyan vesszük az előrejelzéseket, jóllehet a trendekkel kapcsolatos bizonytalanság sokak szerint nagyobb, mint amit jelenleg egyre inkább elfogad a közvélemény. (A kétségekről részletes elemzés olvasható a *Természet Világa* márciusi számában is, ezúttal *Berényi Dénes* akadémikus tollából.) Az ismeretek jelenlegi szintjén elsősorban azt nem látjuk bizonyítottnak, hogy a felmelegedés olyan mértékű lenne a közeljövőben, amelyet a természetes folyamatok (némi emberi segítséggel) ne tudnának követni, fenntartva ezzel az őshonos fafajú erdőtakarót (és egyúttal az erdőgazdálkodás folyamatosságát). Az elmúlt tízezer év során igazoltan több, igen gyorsan lezajló hőmérsékleti változás is bekövetkezett, amit a természeti rendszerek (részben már a lombos erdők) sikeresen vészeltek át. A túlélés alapvető zálogának az erdők természetes működőképességét tekintjük, mely állomány szinten a megfelelő összetételben és szerkezetben gyökerezik. Erdész szempontból alapvető tenni-valónak ezért a természetesség fokozását tartjuk, ami egyebek mellett magában foglalhatja a sérült, elszegényített (pl. egyfafajú) erdőkben a hiányzó, szárazságtűrőbb fafajok mesterséges elegyítését is. A Kárpát-medencét – őshonos fafajú erdeinket tekintve – nem látjuk veszélyeztetettebbnek Európa nagy részénél. Mindezek miatt a Mátyás Csaba akadémikus által sugallt stratégiai irányvonal követését (pl. új, idegenhonos fafajok behozatalát és széles körű alkalmazását, őshonos fafajú állományainkban a teljes fafajcserét) igen elhamarkodottnak és kockázatosnak tartanánk.

Talán érdemes leszögeznünk, hogy vitánkat a legkevésbé sem tekintjük sze-

mélyesnek, és nem kívánjuk az igazságot sem magunknak vindikálni (sőt kristályos igazságokat sem hirdetni). Ugyancsak nem kívánunk a megjósolt változásoktól megrettenők szerepébe esve, érzelmi alapon – akár a valódi tényeket is figyelmen kívül hagyva – érvelni. Ellenkezőleg, minél több tényt és véleményt szem előtt tartó, minden eshetőséget mérlegelő, több szempontú és gyakorlatias megközelítést javasolunk. Mémóki szakmához ezt tartjuk méltónak. Minden kedves szakmabeli, a téma iránt érdeklődő, abban érintett olvasónak azt tanácsoljuk, hogy ne higgyen vakon a határozott állításoknak (a miénknek sem), hanem olvassa a szakirodalmat, gondolkodjék igazságtartalmán, és saját környezetében, gyakorlatában keressen tapasztalatokat. Ez utóbbiaknak a klímaváltozás tekintetében úgyis igencsak szűkében vagyunk. A tudományos szakirodalom jelentős része sajnos (egyelőre) csak angol nyelven hozzáférhető.

A bükk fafajjal kapcsolatban az akadémikus úr által sugallt apokaliptikus jövőképet érdemben differenciálja az *Acta Silvatica* legutóbbi számának egyik cikke (*Mátyás et al.*, 2010, az összefoglalóból fordítva): „...A tárgyalt vizsgálatok nagyfokú bizonytalanságot mutatnak a bükk délkelet-európai szárazsági határon várható jövőjével kapcsolatban. Hazai terepi megfigyelések és bioklimatikus adatok alapján az alacsony tengerszint feletti magasságban, EQ 20 értékkel jellemezhető területen fekvő bükkösök felmelegedés általi fenyegetettségét elképzelhető a század második felében, míg a magasabban fekvő állományok stabilak maradhatnak...” E sorok szerintünk egészen mást üzennek az (erdész) olvasónak, mint pl. a Népszabadságban nemrég megjelent rövid cikk.

Nézzünk még néhány, Mátyás Csaba álláspontjában körvonalazott feltételezést, értelmezést, ami rangos tudományos publikációk tükrében továbbra is vitatható.

Akadémikus úr azt írja, a felmelegedés, az erdőhatárok eltolódása (elsősorban az alsó határon) tömeges fapusztulásban (ilyenformán az erdők szétesésében) nyilvánul meg. Az európai ismert, részletes paleoökológiai felmérések a múltban nem ezt mutatják. A jégkor utáni vegetációfejlődés során az erdők természetes átalakulása részben lassan, fo-

kozatos fafajarány-eltolódással valósult meg (ld. pl. *Lageras*, 1996). Más körülmények között – pl. a talajfejlődési folyamatokkal összhangban – a fafajarányok változása igen gyorsan (akár egy mai vágásfordulónak megfelelő idő alatt) lezajlott a faállomány felnyílásával, de az erdők folyamatos fennmaradása mellett (ld. *Willis et al.*, 1997). A közelmúlt megfigyeléseire hivatkozik a *Nature* folyóiratban közölt írás is (*Mátyás*, 2010): „...A Földközi-tenger medencéjének nyugati felében (például Spanyolországban) azt tapasztalták, hogy az erdőzónák a magasabban fekvő területek felé tolódtak, miközben nemritkán megváltozott a társulások összetétele. Így például mediterrán tölgyesek bokorerdőkké alakultak...”

Talán nem fölösleges még egyszer hangsúlyoznunk, hogy a hazai, a természetes (földrajzi és termőhelyi) határain kívülre telepített fenyves monokultúrák pusztulását teljesen más folyamatnak tartjuk. Sok más ok játszik közre a zalai bükkösök utóbbi években tapasztalt pusztulásában is, amint arról itt az Erdészeti Lapokban is beszámoltak már. Ismét aláhúznánk továbbá, hogy az országos erdészeti monitorozó rendszerek eddig sem Magyarországon, sem Európa más országaiban nem jeleznek tömeges és általános egészségromlást az őshonos fafajú erdőkben (MgSzH, 2010). Annak ellenére sem, hogy az utóbbi évek valóban szélsőséges időjárási eseményei vélhetően komoly stresszt jelenthettek az erdőkre nézve.

Néhány szót még a konkrét számokról. Az utolsó ezer év évi átlaghőmérsékletének becslést változása az IPCC (és az akadémikus úr) szerint 1,1 °C. *Bebringer*, (2010) a *Természet Világa* cikkében is idézett könyve szerint ennél jóval nagyobb. Akárhogyan is, ezt szintén az évi (és nem a nyári) átlaghőmérséklet előre becsült változásával illik összevetni, ami a modellek szerint 1,7-2,9 °C. 8200 évvel ezelőtt Európát (nálunk már a lombos erdőket) egy gyors, 1,7-2 °C-os lehűlés, majd fölmelegedés érintette (*Morrill-Jacobsen*, 2005) – kimutatható katasztrófák nélkül. A használt modellek az évi csapadék csökkenését 1,1–5,6%-osra teszik (*Czúcz*, 2010). Ez a bükköstől az erdőssztyepp öv felé haladva rendre 8–41, 8–39, 7–34, 6–32 mm-es becsült csökkenést jelent. Az akadémikus úr által közreadott szám ezek között a szélső érték (és nem az átlag).

A drámai erdőpusztulások forgatókönyvét tehát az irodalomban tárgyalt közvetett bizonyítékok alapján egyelőre nem látjuk valószínűnek. Hasonlókép-

pen nem látjuk igazoltnak Mátyás Csaba azon tézisé, mely szerint hazánkban a klímazonális erdők valamennyi domináns faja (bükk, tölgyek) egy állítólagos szárazsági (erdő)határ közelében kritikus helyzetben lenne. Érdeemes mindenekelőtt elkülöníteni a szárazsági erdőhatár fogalmát az egyes fajok elterjedési határainak fogalmától. Utóbbit nem csak (esetenként nem is elsősorban) a klíma határozza meg. Valódi szárazsági erdőhatár (kérdéses, hogy a magyarországi erdőössztyepp zóna ezzel mennyiben azonosítható) földrajzi közelségében sem szükséges, hogy valamennyi faj „határhelyzetben” legyen. Dél-Európa számos arid környezetben levő hegvidéken élnek nedvességigényes fajok, melyek elterjedésének éppen úgy a biotikus és abiotikus tényezők együttese szab határt, mint a kevésbé szélsőséges klímájú területeken, pl. a mi középhegységeinkben. Itt utalnánk Mátyás Csabának azon megjegyzésére is, mely szerint sokan félreértik a szárazsági fahatár lényegét. Aktuális értelmezésével szemben úgy véljük, hogy a fogalom nem kizárólag, még csak nem is elsősorban a síkságok erdeire vonatkoztható. (Ha így lenne, alighanem ő sem a Magas-Atlasz cédruserdeinek példáján mutatta volna be az állományok pusztulásának drámai képét, több előadásában.)

Alapos kritikával érdemes közelíteni ahhoz az egyszerű párhuzamhoz is, amely abból indul ki, hogy a fajok jégkorszak után északra irányuló vándorlása korlátozott terjedési képességről tanúskodik; így a jelenleg prognosztizált, sokkal jelentősebb hőmérséklet-emelkedés szerint valóságos „vágára” kényszerülnének. Nyilvánvaló tény, hogy a jégkorszak után sok évezreddel Európa legjelentősebb fajjai a kontinensünk nagy részén szélteben-hosszában előfordulnak. A bükk magjának a jégkorszak utáni terjedés során több ezer kilométert kellett megtennie a refúgiumoktól elterjedési területének mai határaiig (sőt korábbi időszakban ennél is távolabbra), amely csak generációk hosszú sorával képzelhető el. Ma a bükk (és a szárazságtűrőbb erdőalkotó fajok) táji léptékben itt (is) megtalálhatók, így melegezés/szárazodás esetén az erdei életközösség adaptációjához elég, ha csak az arányuk változik meg egy-egy állományban (amihez időnként szükség lehet emberi segítségre is).

Végezetül hadd utaljunk ismét arra a sokféle bizonytalanságra, amely a kérdéskört jellemzi, és ami óvatosságra int a XX. századot jellemző kampányszerű fa-

fajpolitikák alkalmazásával szemben. A klímaváltozással kapcsolatban kialakított, szakmai körökben is felbukkanó számtalan forgatókönyv egyelőre meglehetősen bizonytalan támaszt nyújt a gyakorlati teendőket illetően. Mindenekelőtt a mérnöki tevékenységet kellő pontossággal és biztonsággal megalapozó jóslatokra nem ad lehetőséget, főként olyan időtávon, amellyel az erdőgazdálkodás során számolni szükséges. Ennek tükrében különösen aggasztó, hogy komoly szakemberek védett területek áthelyezéséről értekeznek; esetleg a körzeti erdőtervekben látjuk viszont a bükkösök lecserelésének igényét. Még a klíma egyirányú, egyértelmű változása mellett sem tudjuk, hogy az egyéb termőhelyi tényezők mennyi ideig és milyen mértékben képesek ellensúlyozni a változásokat. Sok erdei élőlény, elsősorban a fáknál rövidebb életű, mobilisabb növény- és állatfajok jól jelezhetik a termőhelyi változásokat, a fáknál akár évtizedekkel korábban is. Az ilyen esetleges jelek egyértelműbb figyelmeztetésként szolgálhatnak (ha bekövetkeznek). Nehéz megíósolni továbbá, hogy az esetleg „bevetésre kerülő”, klímát jól tűrő fajok miként viselkednek az új környezetben. Könnyen elképzelhető, hogy gazdasági szempontból is kudarcot vall a használatuk, nem beszélve azokról a ter-

mészetvédelmi kockázatokról, amelyeket máris jól ismerünk néhány faj esetében. Tartsuk szem előtt, hogy az invazív fajok elleni védekezés az egész világon hatalmas költségeket emészt fel, amely megspórolható lett volna előrelátóbb, több ökológiai ismeretet is figyelembe vevő tervezés mellett.

Mindezt figyelembe véve az erdők természetességének növelése olyan lehetőségnek látszik, amely a különböző irányú klímaváltozással szemben is határozott védelmet nyújt erdeinknek. Az elmúlt tíz év erdőgazdálkodása Magyarországon éppen ebben az irányban nyitott új utakat, európai szinten is figyelemre méltó lendülettel és helyzetfelismerő képességgel. Megemlítendő, hogy a paradigmaváltáshoz a társtudományok is hozzájárultak a magukét. A folyamatos erdőborítás melletti gazdálkodás (esetleg természetvédelmi kezelés) során remélhetőleg minden garancia betervezhető, ami az erdők zökkenőmentes műveléséhez hozzájárul – akár változó környezetben is. Úgy véljük, ennél jobb elméleti és gyakorlati felkészülésre nem sok példát találunk a világban. Szakmai feladatnak is éppen elég a szakmájukat elhivatottan (együttal akár egzisztenciális alapon) végző erdészeknek, természetvédőknek és kutatóknak egyaránt.

Gálhidy László, Tímár Gábor

Álláshirdetés

A NYÍRERDŐ Zrt. munkatársat keres a Gúthi Erdészetbe erdőművelési műszaki vezetői munkakör betöltésére.

1. A jelentkezőnek az alábbi feltételeknek kell megfelelnie:

- okleveles erdőmérnöki diploma,
- legalább egyéves erdőgazdálkodásban eltöltött munkaviszony, (referencia személy vagy intézmény megnevezésével),
- társalgási szintű német nyelvtudás,
- vadgazdálkodási és természetvédelmi érdeklődés,
- a vidéki életmód kedvelése.

2. A munkakör betöltéséhez szükséges egyéb körülmények:

Bér: Megegyezés szerint;
Szolgálati lakás;
Szolgálati gépkocsi;
Mobiltelefon.

A fényképes jelentkezéseket Bartucz Péter erdészeti igazgatóhoz (Gúth) kell megküldeni:

- Levélcím: 4254 Nyíradony, Guthpuszta Erdészet
- E-mail: bartuczp@nyirerdo.hu
- Tel.: 52/593-400, 52/593-402, 30/415-1818
- Fax.: 52/593-401

A jelentkezés határideje folyamatos az állás betöltéséig.

Gondolatok tűzifáról, aprítékról, pelletéről, bioáramról...

Dr. Mátrabérczi Sándor gondolatai a tűzifáról (EL 2010. nov.) Mizik András kollégában ébresztettek gondolatokat (EL 2011. január), melyeket érdemes lenne kissé szélesebben is kitekintő perspektívából még tovább gondolnunk.

A tűzifáról

Mátrabérczi Sándor kollégánk tömören foglalta össze, miként „lényegült” át a tűzifa, rostfa, forgácsfa, papírfá és gyakorta a rönk is 2 m hosszban, hasítatlanul „biomasszává”, amelyből 50% körüli víztartalommal szemrebbenés nélkül 20-30% közötti hatásfokkal „zöldárammá” füstölnek el évi kb. 1,5 millió m³-t. Megállapította, hogy a 2004-es lakossági ár mára a négyszeresére, 16 000 Ft/m³-re emelkedett. Több erdőgazdaságnál is ez már a 18 000 Ft-ot is eléri. Tegyük hozzá, hogy az erőműveknek ez lényegesen olcsóbb, az atrotonnás átvételi árból visszaszámítva kb. 12 000 Ft/m³ erdei rakodóra vonatkoztatva. Egy ilyen diszkrimináció a nyugati világban aligha maradhatott volna életben. Míg az erőmű megközelítőleg 12 000 Ft/m³ áron juthat hozzá, addig a lakosság 17 000-18 000 Ft/m³ erdei rakodóáron. Így már az összevetésben az erőművi és a lakossági árkülönbség elérheti akár az 50%-ot is.

A hazai erőművek a kb. másfél milliárd köbméter fa elfüstöléséért, és vele együtt a több százezer tonna víz elgőzölögtetésért szinte teljes állami támogatást kaptak, kapnak, hiszen az erőművek vásárlásához, az átalakításához, az átvett áramért és végül az „energiaültetvények” létesítéséhez is közpénzeket vesznek – nyíltan vagy burkoltan – igénybe. Míg a lap- és lemezipar „maradványai” az általa feldolgozott, azonos kategóriába tartozó faanyag után semmit. A faiparban **olcsó faanyagból jelentős hozzáadott értékű terméket** állítanak elő, miközben legalább 30-50-szer több embernek képesek munkát adni, mint az esztelen „bioáram”termelés 3-3,5%-nyi, úgymond „sötétzöld” áram előállítását! A faipari cégeknek a piacon versenyezniük és kockázatniuk kell, mindez a másik oldalon államilag kiiktatva és a biztos nyereség hosszú távra bebetonozva.

Az Energetikai Érdekképviselői Tanács (EÉT) 2005. szeptember 28-án megtartott üléséről:

„1. napirendi pont: Tájékoztatás a megújuló és a kapcsolt termelés áramdíjon keresztül történő támogatásának alakulásáról, különös tekintettel a VET (Villamos Energia Trv.) 2005. szeptember 1-jei módosítására.”

„Békés György (MEH): A kötelező átvétel rendszerében az, hogy a villamos energiát, amit valamilyen módon megtermelnek, kötelező átvennie valakinek, maga egy támogatás, hiszen **a termelő nincs kitéve a piac folyamatainak**, garantált a vevő. A másik támogatási forma, ami konkrétan pénzben mérhető, hogy a kötelező átvétel áron történik, mely a jelenlegi piaci árnál biztosan magasabb.”

Ma az európai piacon sehol nincs villamosenergia-hiány, kb. 13-14 Ft/ kWh nagykereskedelmi áron kínálják. A „bioáram” átvételi ára itthon 30 Ft/ kWh körül van. Ki fogja ezt az értelmetlen faégetést unokáink előtt igazolni és hogyan? Miközben mindent elborítanak a műanyag csomagolóeszközök, a fából készült csomagolóeszközökre termékdíjat vetünk ki. Nem az lenne az értelmes cél, hogy lehetőleg minél nagyobb hozzáadott értéket állítsunk elő a fából? Félreértés ne essék, ahogy a könyveknek, úgy a fának is megvan a maga sorsa. Így az is hozzátartozik, hogy a fát elégessük. Még a neandervölgyinek is bizonyára több esze volt, aligha égette el 40-50-60%-os nedvességtartalommal. Az akkori szellemi kapacitásával is tudta, és eszébe sem jutott ilyen nagy víztartalommal tüzet gyújtani. Főképpen nem klímavédelem jelszó alatt. Szerencse, hogy ősrünk nem jött rá, hogyha nem a barlangjában rak tüzet, hanem az erdőben, vége a jégkorszaknak (utalás a CO₂ klímamelegedést okozó hamis hisztériájára). Négyeszer dotáljuk a zöldáramot. Egyszer a kötelező áramátvétel hosszú távú garanciájával, egyszer kWh-ként, egyszer meg elbújtatva az atrotonna mögé, negyedszer az energiaültetvények telepítésének kódos víziójával.

El kéne fogadtatnunk, az erdőben csak az a hulladék, amit a „természet-szerető” látogatók „ottelejtenek”. Meg kellene fontolni meghatározott esetekben bizonyos mennyiség visszahagyásának az előírását is. Az „energiafűz/nyár” meghatározás is megtévesztő, ugyanis azt az információt hordozza,

hogy sikerült kinemesíteni egy speciális fűzfajtát, mert a természetben, erdőben található fák, fűzek, nyárok stb. energetikailag nem lennének ugyanolyan megfelelőek. Megítélésem szerint még fel kell készülnünk, hogy a fatüzelés környezetvédelmi szempontból aggályos! Nem elhanyagolhatóan. Ez paradox módon leginkább a lakossági kategóriába tartozó kazánokat is érinti. Nem lesz megkerülhető a fatüzelés további, jelentős elterjesztése esetén (vagy még előbb) a **veszélyes hulladéknak minősülő hamu kezelésének, elhelyezésének a problémája** sem

A faapríték-tüzelésről

A faapríték-tüzelést és a tüzelési célú aprítékfeleségeket nyugaton már szabványosították. Az osztrák ÖNORM M7133 szabvány az aprítékokat elsősorban méret és nedvességtartalom szerint csoportosítja, de megadja a halmazsűrűség (térfogatsúly) szerinti osztályozást, valamint a hamutartalommal, idegenanyag-tartalommal és a vizsgálatokkal kapcsolatos előírásokat is. Ha azt szeretnénk, hogy elterjedjen a lakossági felhasználása, nyilván szabványosítani kell majd a megengedett víztartalmára vonatkozóan is. **A mikotoxinok komoly problémát jelentenek.** A nedves biomasszahalom természetes száradása alatt ideális helyszínen több száz gomba- és baktériumfaj fejlődésének, amelyek többsége veszélyes az emberek és az állatok egészségére. A nedves apríték szárítására semmilyen formában nem alkalmasak a lakóházak pincéi, kamrái, udvarai. A szárítást nyílt, szellős területen vagy költséges szárítóknak kell végezni. Az ÖNORM szerint a 30% feletti víztartalom esetén már csak korlátozottan tárolható. 35%-tól pedig a néhány nap alatt beinduló lebomlási folyamatok miatt, néhány hét, hónap alatt szárazanyag-tartalmának akár még a 30%-át is elveszítheti. Továbbá az **intenzív spóráképződés miatt egészségre ártalmas anyagként kell kezelni!** Előbb-utóbb a faapríték árát itthon is annak fűtőértéke kell, hogy meghatározza. Az ilyen feltételek esetén kialakuló ár lényegesen meg fogja haladni a mai „szabályozatlan” árakat. Hogy a jövőre nézve bárki tervezni tudjon, ahhoz a legelső és legsürgősebb teendő

lenne az apríték körüli szabványosítási teendők elvégzése. Nem kifejejtve, sőt előtérbe helyezve a tárolásra vonatkozó szigorú egészségügyi előírásokat is. Az apríték csak akkor terjedhet el jobban, ha annak szakmai, jogi (szabvány) hátterét is megteremtették, ami egyúttal rögzíteni is fogja a standard (fizikai) jellemzők mellett a nedvességtartalmat is. Jelen pillanatban az apríték (főleg a favorizált „energiafűz”) fűtőértéke az 5-6 MJ-tól bármennyi lehet. A nagy kérdés, ekkor mennyi lesz az apríték ára a gázéhoz képest, ha már nem lehet bizonytalan összetétellel piacra vinni. Elképzelhető, hogy nem annyira a gázt fogja kiváltani a lakosságnál sem, hanem többnyire az eddigi hasábfával fűtők fognak áttérni az aprítékra. Tehát jó részt nem kizárható, hogy fáról fára váltanak. Ma is nagyjából annyi tűzifa fogy, mint a vidéki falvakba történt gázbevezetések előtt. Természetesen lehet és kellene is törekedni a sarangolt fa nagyobb mértékű alkalmazására az energetikában (ezzel együtt a más célra történő hasznosítására is), de úgy gondolom, korlátokba is fog ütközni. A korlátot pedig nem (elsősorban) a fa rendelkezésre álló mennyisége fogja jelenteni, mert a jelenleginél még több tűzifát is égethetne a lakosság, hanem az ár és a piac mellett még a technikai és a beruházási korlátok is. Jelenleg – becslésem szerint – a háztartásoknak kb. 15-20%-a tüzelhet fával. Elméletileg elképzelhető, hogy a távhőszolgáltatás fejlesztésével és jobb hatásfokú egyedi fűtések kialakításával 8-10 éven belül sokkal több háztartást (több százszáz nagyságrendben) tudnának a magyar erdők kiszolgálni, de feltehetően ebbe már bele lehet kalkulálni, hogy évente – a „félhivatalos” nyilatkozatok szerint – az illegális fakitermelés (= lopás) évek óta stabilan 300 000 m³ körül van. Amennyiben a lakosság is az erőművi beszerzési áron vagy legfeljebb 5%-kal drágábban juthatna hozzá, esetleg korlátoznák az erőműben eltüzelhető fa mennyiségét (konszenzussal akár egy 16-20 cm-es átmérőlimittel is), lehetne gondolkodni, keresni a váltás lehetőségét, módját állami támogatás nélkül is. Ha az erdőgazdaságoknak jó üzlet a jelenlegi áron eladni az erőműveknek, és „nem üzlet”(?) visszaszerezni az elvesztett exportpiacokat, akkor nyilván nem lenne veszteséges egy hasonlóan képzett lakossági ár. Feltehetőleg kompenzálhatná a megnövekedő piaci igény az esetleges, de egyáltalán nem törvényszerű kiesést. A mostani helyzetben jog-

gal merülhet fel, hogy a jelenlegi monopóliumhelyzetben a lakossággal fizetett meg az állam az erőművek felé történő jóval alacsonyabb árképzés miatt kieső bevétel egy részét. A nyugati piacon jelentős keresleti piac van.

Semmilyen hírverés nem ér semmit, ha a piac el van torzítva. Az ár már önmagában is elegendő hírverés lenne. Ha a jövőben a gáz nagyon komoly versenytársának szánjuk a dendromasszát, akkor az igen nagy valószínűséggel zömében csak az apríték lehet, de jelenleg úgy tűnik, még nincsenek meg a feltételei. Az ország „elgázosítása” során a háztartások 90%-ába vezeték be a gázt. Egyedül Hollandia előz meg bennünket, ott ez a szám 100%. Az utánunk következők 30-40%-kal lemaradva. Németországban, 2009-ben 660 000 db fűtőberendezést adtak el. Ennek 70%-a környezetkímélő földgáztüzelésű kazán volt. A pellet-, apríték-, hasított-tűzifa-égető berendezések mindössze 3,1%-ot tettek ki. Elgondolkodtató. Ha a politika komolyan gondolja a fosszilis energiáról a megújítható, és **korlátozottan újratemmelhető** (s nem megújuló!, legfeljebb megújítható) energiára való átállást, akkor **a szükséges szabályokat és törvényeket is meg kell alkotnia, amelyek a szállított bioenergia igazságos megfizetéséről gondoskodnak.**

Az erőművi fatüzelésről

Az „energiaültetvények” aprítékának fűtőértékét max. 9-11 MJ/kg-mal szabad kalkulálni 35-40% víztartalom mellett. 50%-nál már csak 7 MJ. (*G.Becker, P. Verscheure*: Versorgungs- und Logistik-Konzept zur Energieerzeugung aus Holz. Forschungsbericht am Institut für Forstbenutzung und Arbeitswissenschaft der Universität Freiburg, 1998) Betakarításakor min. 50% (de inkább 60%) a víztartalom. A gáz fűtőértéke 34 MJ/m³. Tehát 3,5 kg apríték = 1 m³ gázzal a fűtőértéküket számba véve. Egy gáztüzelésű erőmű hatásfoka legalább kétszer olyan jó, mint egy fatüzelésű erőműé. (nem kapcsoltan is 50-60%). Azaz, a 3,5 kg apríték szükségletet meg kell még szorozni 2-vel, így ebben az esetben már **7 kg apríték = 1 m³ gázzal, a fűtőérték és az erőmű hatásfoka alapján.** 1 m³ gáz a nyugat-európai szabadpiacon a nagyfogyasztók számára cca. 60 Ft/m³. Az ukrán-magyar határon 65-70 Ft körül van. Hogy hogyan lesz a konyhai gázcsapnál 120-130 Ft/m³, az már más lapra tartozik. Ha az adófizetők pénzéből nem kellő körül-

tekintéssel támogatott biomassza-erőműveknél 20 000 Ft/att-val kalkulálunk, akkor fűtőértékalapon még akkor is kb. 98-100 Ft-os aprítékköltség (belekalkulálva a beszállítási költséget) áll szemben a 60-70 Ft-os gázköltséggel. Magyarán a jelenlegi villamos erőművi fatüzelésnél az apríték 2,88 Ft/MJ körüli, míg ugyanez az energiamennyiség gáztüzelésnél 1,91 Ft. Tehát a fűtőanyagokat szembeállítva a gáz költsége csak a 66%-a a fáénak. Gondolta volna valaki is? Egy gázerőmű beruházási költsége német adatok szerint 130 000 Ft/kW, míg egy biomassza-égető 700 000 Ft/kW (www.energieportal.de). Azaz, több mint ötszöröse! Ennek közpénzből, adókból való támogatására vállalkunk törvényi kötelezettséget a megtérüléséig. Ésszerű ez? Hasznos ez a társadalom és unokáink számára? Ki fogja tudni majdan ezt a pazarló és egyáltalán nem környezetkímélő 3% bioáramőrületet unokáinknak megmagyarázni és hogyan?

A lakossági oldal

Egy lakossági kondenzációs gázkazán 105-110% hatásfokkal is égetheti a gázt. Szezonálisan 95% feletti hatásfokra lehet képes mindenképpen (az sem lényegtelen, hogy ennek ára harmada-ötöde egy speciális fatüzelésesnek). Magánzó földi halandó (erőműveken kívül) nem fog venni 20 000 Ft/atrotonna áron a jövőben aprítékot. Ennyibe kerül az átlagpolgár számára 1 m³ 50% nedvességet is tartalmazó hengeres tűzifa hazaszállítva. De legyen otthon 20 000 Ft-ért 1 tonna „ismeretlen” összetételű aprítékunk is. Amennyiben ezt égethetők, ésszerű víztartalom akarjuk redukálni, akkor 20-22% nedvességtartalom mellett (de hol tudják ezt tömegesen és mennyi idő alatt leszártani, főleg lebomlási veszteség nélkül?) kalkulálhatnánk 13 körüli MJ-lal (a fűtőérték a fafajtól, kéregszázaléktól, a tüzelő méretnagyságtól, víztartalomtól, szennyeződésektől is függ). Mivel legalább 20% szárítási veszteség és esetenként 6 hónap alatt még kb. 5-10% tárolási/minőségi veszteség is felléphet, máris 26 000-28 000 Ft/t árnál tartunk. Egy korszerű, prospektusa szerint 90%-os hatásfokú, apríték- vagy pelletkazánból (itt most helyhiány miatt nem részletezhető tüzelés- és üzemelés-technikai okok miatt) sem sikerült átlagosan és szezonálisan 75-78%-nál nagyobb hatásfokot kicsiholni (Deutsche Warentest Institut). Ekkor már fűtőértékalapon 2,6 kg apríték egyenértékű 1 m³ gázzal. Tehát 2,6 x 28 Ft/kg x 1,3 ~100 Ft aprítékköltség áll szemben kb. 120-130 Ft gáz-

költséggel, ha nem számolunk a tárolási költséggel és veszteséggel. Ez az árelőny már 30-35% víztartalomnál elvész. A döntéshez még egy nagyon fontos szempont is számba kell vennünk.

A lényeges különbség:

A kondenzációs gázkazán 200 000-300 000 Ft és használati meleg vizet (HMV) is ad. Egy korszerű fatüzelésű 1-1,5 millió Ft. HMV-vel közelít a 2 millióhoz. Ha majd a lakosság is levonhatja a víztartalmat ugyanúgy, mint az erőmű, és esetleg azonos áron juthatna hozzá, még akkor sem biztos, hogy az emberek elkezdene a gondolkodni azon, vajon gáz vagy apríték? Az egymillióshoz beruházás megtérülése ugyanis nem valószínű, sőt kizárható a fatüzelésű kazán élettartama alatt. Egy éve nyitották meg Bécsben a Blaue Laguna nevű kisházparkban az Energiavilág bemutatót, amely interaktív technikával ad tanácsokat az új házat építőknek, valamint a felújítóknak is. A konferencia és bemutató egyértelmű üzenete az volt, hogy nem a fűtési mód váltása hozza meg a kívánt eredményt, **hanem a hőszigetelés.** A kiállítás bemutatta, pl. hogy a falakat milyen anyagokkal, milyen vastagságban szükséges hőszigetelni, és hogy a 3 rétegű üveggel ellátott ablak kevesebb energiát enged ki a szabadba, mint a 20 évvel ezelőtti téglaközből épített

falak. Rávilágítottak arra is egyszerű számításokkal, hogy pl. a hazai pelletkereskedők reklámjai, miszerint fűtson a gázár feléért pellettel, durva szemfényvesztés. A pelletfűtés egy fillérrel nem olcsóbb a gáznál, sőt költségesebb. A bemutatón kiderült: Alsó-Ausztriában például, ha egy szülőkből és két gyerekből álló család éves jövedelme nem haladja meg a 62 ezer eurót, akkor 30 ezer euró összegű, 1% kamatozású hitel jár az építéshez 27,5 éves futamidővel. Ehhez további kedvezményes hitelt lehet felvenni attól függően, hogy mennyi energiát fogyaszt a ház. Ezzel is a szigetelés elsődlegességét kihangsúlyozva. A fatüzelés további elterjesztéséhez valószínűleg nem lesz elegendő gázválsággal, emelkedő gázárakkal bombáznia a laikus kisfogyasztókat. Ennél sajnos sokkal több kellene. A gázfűtés költségeit havonta és utólag kell fizetni, a tűzifa árát pedig a légszáras állapot eléréséhez min 1,5-2 évre előre le kell tennie a vásárlónak. Az ipari energiafelhasználás terén **Kiotó éppen a gáz útjában álló versenyképes alternatívákat takarította el az útból, mert akiknek majd be kell tartani az emissziós vállalásokat, annak nincs sok választása, a gáz lett, lesz a legkézenfekvőbb!** „A gáz kínálati többlet növekedése várható a következő években is. **A kereslettel**

nem fedezett, kihasználatlan termelőkapacitás 2015-re elérheti 200 milliárd köbmétert világszerte – állítja az IEA (Nemzetközi Energiaügynökség).

Sőt, a földgázt exportáló Hollandia több ezer megawatt kapacitású, több blokkból álló szénerőművet épített Rotterdam kikötőjében az olcsó dél-afrikai és ausztrál import szénre. Németországban több mint 20 szénerőmű áll építés és tervezés alatt. Három éve Alsó-Szászországban egy falut telepítettek át új szénbánya nyitása miatt. A falu több száz éves templomát több millió eurós költséggel gőrgőkön utánuk vontatták az új/szomszédos faluba. Ettől függetlenül a fának az (is) a sorsa, hogy évezredek óta tüzeljük és a jövőben is így fog történni. Csak remélni lehet: nem egészen úgy, ahogy azt jelenleg egyes energiapolitikusok, közgazdászok, pénzügyi befektetők kívánják az országra rákényszeríteni. Jelenleg az itthon még trendi „biomasszaláz” miatt félok, hogy késve ébredünk. Mahatma Gandhi gondolataival zárva – vagy remélhetőleg egy előremutató jellegű eszmecsere-t éppen megnyitva:

„A világ elegendő forrással rendelkezik, hogy kielégítse mindenki igényét, de nem elegendő mindenki kapzsóságának kielégítésére.”

Istvánffy László

M E G H Í V Ó

a MEGOSZ 2011. évi Közgyűlésére

Értesítem, hogy a MEGOSZ következő Közgyűlését az Elnökség

2011. május 05-én (csütörtökön) 11:00 órára

hívja össze az **Erdészeti Információs Központ** tanácstermében (1021 Budapest, Budakeszi út 91.).

Napirend:

Elnökségi beszámoló a 2010. évről (Luzsi József)

Felügyelő Bizottság beszámolója a 2010. évről (Bodor Dezső Károly)

A 2010. évi mérleg elfogadása (előterjesztő: Luzsi József)

2011. évi költségvetés megvitatása (Dr. Sárvári János)

Lehetséges alternatívák a tagdíjak módosítására (Szabó Vendel)

Egyebek

Az Elnökség határozatképtelenség esetén a megismételt Közgyűlést azonos napirenddel 2011. május 05-én 11 óra 30 percre hívja össze, azonos helyszínre. A megismételt Közgyűlés a jelenlévők számától függetlenül határozatképes.

Várjuk írásos (levél, fax, e-mail) javaslatokat esetleges újabb napirendi pontokra a MEGOSZ titkárságán.

Budapest, 2011. április 05.

Tagtársi üdvözlettel az Elnökség nevében:

Luzsi József
elnök

A gondolatsor folytatódik...

(Istvánffy László legújabb írása nyomán)

Alapvetés

Úgy tudom: ha a véges nagyságú do-
logból folyamatosan elveszünk, az egy-
szer csak elfogy. Ilyen például a Föld
olaj-, szén-, földgázkészlete.

Az erdőben kivágott fa helyére Ma-
gyarországon az erdőtörvény előírása és
az erdész jól felfogott érdeke szerint fa-
csemete kerül. Ott talaj, víz, szén-dioxid,
fény áll rendelkezésére, és ha „szarvas,
hernyó, bogár” nem pusztítja el, belőle
újra fa lesz. Nevezhetjük megújuló vagy
megújítható nyersanyagforrásnak, ha va-
lamilyen használati eszközzé – például
bölcső vagy koporsó – feldolgozzuk, ill.
megújuló vagy megújítható energiafor-
rásnak, ha energetikai célra hasznosítjuk.

A tűzifa áráról

Hízog lenne az erdőkezelők fakeser-
kedőire nézve, ha az erdőművi fát erdei
rakodóra visszaszámítva 12 000 Ft/m³
áron tudnák eladni. Az ár ma 10 000 és
11 000 Ft/m³ között van. Ez nettó ár, áfa-
alap. A lakosság számára értékesített tű-
zifa ára azonban tartalmazza az ÁFÁ-t is,
ami jelenleg az áfa-alap 25%-a. Az erdő-
gazdaságok honlapjaikon a tűzifát
12 000-14 000 Ft/m³+áfa áron hirdetik,
erdei rakodón.

Azt gondolom, a piacgazdaságban
nem szokatlan, sőt a kereskedelmi
tisztességet sem sérti, ha a hosszú tá-
vú szerződés keretében értékesített,
kiszámítható árképlettel biztosított
árú termék – aminek értékesítése, ár-
bevételeinek befolyása az év folyamán
közél egyenletes – szerződéses ára
15-20%-kal olcsóbb, mint a napi ár.
Különösen igaz ez olyan terméknel,
amelynek a forgalmát a tél átlaghő-
mérséklete döntően befolyásolja, és
kereslete az év néhány hónapjára
koncentrálódik.

A fa elfüstöléséről, a víz elgőz- lőtetéséről és az állami támoga- tásról:

Európa szinte valamennyi államában,
köztük Magyarországon valamilyen tá-
mogatósi (jövedelem-átcsoportosítási)
rendszer segíti elő a megújuló források-
ból előállított villamos energia termelé-
sét. Beruházási támogatás, zöld bizo-
nyítvány, kötelező átvétel, illetve ezek
kombinációja. A jövedelemátcsoporto-
sítás célja, hogy képesek legyenek az új
technológiák versenyezni a meggyöke-

resedett, tőkeerős hagyományosokkal.
Magyarországon a kötelező átvétel
rendszere támogatja a megújuló ener-
giaforrásokból előállított áram piacra
jutását. Mindannyian valamivel többet
fizetünk a villanyért, amit a MAVIR to-
vábbít a termelőknek miniszteri rende-
letben meghatározott, technológián-
ként változó átvételi ár formájában. Ez a
transzfer a biomassa vonatkozásában
12-18 Mrd Ft volt az elmúlt években.

Összehasonlításként a – zömében im-
port – földgáz felhasználására ugyane-
zen rendszer a kapcsolt termelők (hő-
és villany-) számára 48-55 Mrd Ft-ot
csoportosított át! Szinte félve írom le,
hogy a hő előállításra szánt földgázt az
elmúlt hat évben mintegy 600 Mrd Ft-tal
finanszírozta az állami transzfer.

A szén tüzelőanyaggal működő erő-
művek ugyanúgy „vízétetők”, mint a
biomassások, mert a lignitnek 40-50%,
a barnaszénnek 30-40% a víztartalma.
(Vélhetően használnak valami techno-
lógiait – amint a „biomassások” is – az
előszárításra.)

Mióta a fát (biomassa) preferálja a
megújuló alapú villamosenergia-termel-
és rendszere, a Magyarországi erdők-
ből nem termeltünk ki több fát, mint azt
megelőzően. Az évi átlagos fakitermel-
és 7 millió bruttó m³ körüli, mindeköz-
ben az élőfakészlet folyamatosan nő.
([http://www.mgszh.gov.hu/szakterule-
tek/szakteruletek/erdeszeti_igazgato-
sag/erdovagyon_adatok/adatok](http://www.mgszh.gov.hu/szakterule-
tek/szakteruletek/erdeszeti_igazgato-
sag/erdovagyon_adatok/adatok))

A hazai földgázkészlet eközben folya-
matosan csökken. Belátható időn belül –
5-10 év – elfogy a mai földgázrészleten,
mai technológiai ismeretekkel kitermel-
hető készlet. ([http://www.mol.hu/eves-
jelentés2009/penzugyi-es-mukodesi-tel-
jesitmenyunk/kiegeszito-olaj-es-gazipari-
informaciok-az-US-GAAP-FASB-69-
nek-megfeleloen](http://www.mol.hu/eves-
jelentés2009/penzugyi-es-mukodesi-tel-
jesitmenyunk/kiegeszito-olaj-es-gazipari-
informaciok-az-US-GAAP-FASB-69-
nek-megfeleloen))

Ami véges, az el fog fogyni.

A magyarországi földgázellátás dön-
tő részben az orosz importtól függ. A
beszerzés diverzifikálására tett erőfe-
szítések eddig nem sok eredményt
hoztak. A kétségtelenül „tisztá” ener-
giaforrást biztosító földgáz hazai ellá-
tásában vészes következményekkel
járhat, ha megépülnek a hatalmas
energiaéhségű Kína és India felé kí-
gyózó vezetékek.

Az egészen bizonyos, hogy a bio-
masszából előállított villamos energia

nem fogja megoldani Magyarország
energiaigényét, de segít a megoldás-
ban. Az sem biztos, hogy a legjobb „tá-
mogatósi rendszer” működik nálunk.
Lehet, hogy a hőellátás preferálása ha-
tékonyabb eredményt hozna.

Ugyanakkor a faalapú elektromos-
energia-termelés elindítása sok munka-
helyet mentett meg a magyarországi er-
dőgazdálkodásban. Az ezredforduló tá-
ján a sarangolt választékok fedezete a
nulla értéket közelítette. A gáz által „le-
nyomott” hazai tűzifa-felhasználás és a
„gyarmati áron” exportált farost, for-
gács- és papírfa kezdte ellehetetleníteni
a magyarországi erdőgazdálkodókat.
Nemhogy a társadalom által elvárt köz-
célokot szolgáló erdőkezelést, de az er-
dőgazdálkodás anyagi és humán alap-
jait is veszély fenyegette.

A sarangolt választékok lap- és lemezipari felhasználásáról és a fahamu „veszélyes hulladék” vol- táról

Amikor a lap- és lemezipar az önköltsé-
gi ár közelében vásárolta az alapanya-
got, nem mondott semmit. Értelemsze-
rű: amikor a profit csökken, „be kell
avatkozni”.

Magyarországon nem drágábbak az
alapanyagok – az energetikai célú fa-
anyag sem –, mint Európában. Sőt. Vi-
szont a késztermékpiacon hatalmas a
verseny. Versenyelőnyt jelentene az ol-
csóbb alapanyag.

A fahamu veszélyes anyag voltát
össze kellene hasonlítani a szenes
erőművek koromkibocsátásával, esetleg
a pakuraerőművek égési maradékaival.

Összefoglalva

Nem kell szégyenkezniük, mert a ma-
gyar erdőgazdálkodók jó értelemben
véve kihasználták az energiapolitika és
az energetikai beruházók által kínált
lehetőséget. Nem szabadítjuk az or-
szágra a veszélyes hulladékok töme-
gét. A faanyag tisztességes ára alapján
keletkező bevétel lehetővé teszi az er-
dők felújítását, a közcélú erdőkezelés
elvárt igényének való megfelelést és az
ágazatban foglalkoztatottak munkahe-
lyének többé-kevésbé biztonságos
megőrzését. Sajnos, az erdőgazdaság-
ban fizetett bérek emelkedését így sem
sikerül a nemzetgazdasági átlaghoz
igazítani.

Azt gondolom, (legalább) ennek a
lapnak a hasábjain nem kellene kárho-
zatnunk magunkat!

Mizik András
erdőmérnök

Ezüsthárs-állományok vizsgálata

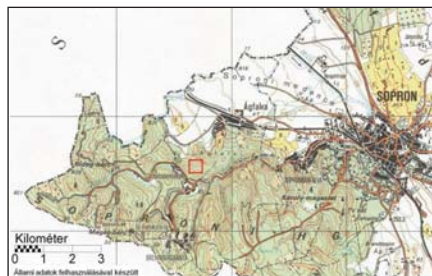
1969 folyamán az Erdő-műveléstani Tanszék dolgozói Majer Antal professzor vezetésével két fajfaj-összehasonlító kísérleti területet létesítettek egymástól eltérő termőhelyeken. Az egyik a 41. Soproni-hegyvidék erdészeti tájban, Ágfalva 6A erdőrészletben, a másik a 45. Sopron-Vasi-sík-ság erdészeti tájban, a 45a. Ikva-Répcse-sík tájrészletben, Nagylózs 5F erdőrészletben található.

A kísérleti célja az adott termőhelyen előreláthatólag nagy fahozamú, termőhelyálló, állományalkotó főfajok és elegyfajok kiválasztása, de célkitűzés volt az egyes fajok - többek között az ezüst hárs - növekedésének, fahozamának, talajon mért avartömegének összehasonlítása a két különböző termőhelyen, és ez kerül most ismertetésre.

A kísérleti területen részletes éghajlat-elemzésre és termőhely-feltárássra került sor. Négyyszer történt faállomány felvételezés, a faállományok 10, 16, 22 és 35 éves korában. Értékeltem a főbb faállomány-szerkezeti tényezőket, összehasonlítottam a növekedésük menetét a biometria módszerével, vizsgáltam a talajon lévő avartömeg mennyiségét 35 éves korban.

A kísérleti területek elhelyezkedése és jellemzői

Ágfalva 6A (É 47° 40', K 16° 30')

Tszfm: 317-388 m között változó

Fekvés: északi kitettség

Lejtés: többé-kevésbé egyenletes lejtésű, átlagosan 15-20°

Átlagos évi csapadékmennyiség 736 mm,

A fő felhasználási időszak csapadékmennyiségének éves átlaga 259 mm,

Évi átlaghőmérséklet 8,2 °C,

A főfelhasználási időszak évi átlaghőmérséklete 15,8 °C

A terület termőhelytípus-változata:

GYT-VFLEN-PBE-KMÉ-V-Ü

Nagylózs 5F (É 47° 34', K 16° 48')

Tszfm: 140 m

Fekvés: sík

Átlagos évi csapadékmennyiség 617 mm,

A fő felhasználási időszak csapadékmennyiségének éves átlaga 218 mm,

Évi átlaghőmérséklet 9,8 °C,

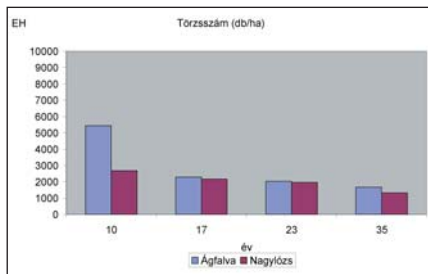
A főfelhasználási időszak évi átlaghőmérséklete 17,8 °C

A terület termőhelytípus-változata:

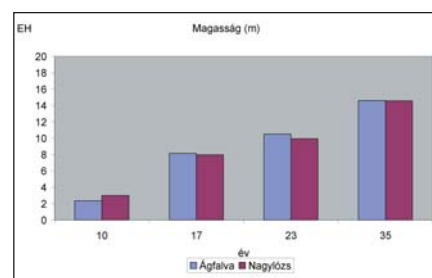
KTT/CS-VFLEN-CSERI-KMÉ-V-FSZ

Főbb faállomány-szerkezeti jellemzők, illetve a talajon lévő avartömeg mennyisége

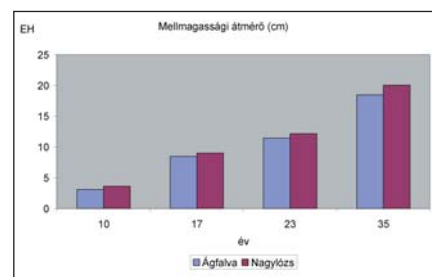
A törzszám változása 10 éves korig jelentősen eltér a két kísérleti területen. Eddig a korig a természetes mortalitás következett be, mivel a területeken – az ápolási munkákon kívül – nem történt erdőművelési beavatkozás. A törzszámcsökkenés a későbbi korokban már közel azonos alakul.

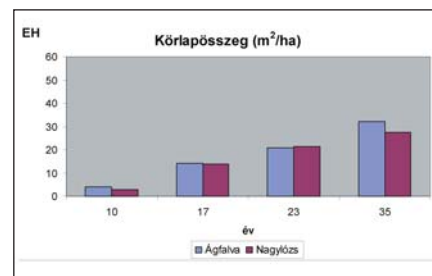
A magassági növekedés mindkét kísérleti területen, minden korban közel azonos. 16-17 éves korig ez a növekedés mindkét termőhelyen igen erőteljes, ettől kezdve azonban a növekedés üteme lelassul a kísérleti területeken található fő állományalkotó fajok növekedéséhez képest. Ez azt is mutatja, hogy 35 éves korban az ezüst hárs már egyik termőhelyen sem jelent veszélyt a területeken található állományalkotó főfajok (bükk, kocsánytalan tölgy, kocsányos tölgy) növekedésére.

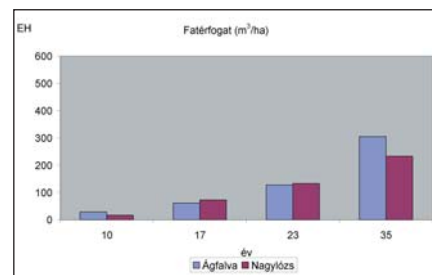
A mellmagassági átmérő ábrájából látható, hogy a nagylózsi kísérleti területen minden korban nagyobb a mellmagassági átmérő. A 35 éves kori értékek – a területeken található, kísérletbe vont fajok mellmagassági értékeihez viszonyítva – a legjobbak között találhatók (közvetlenül a fenyők után jönnek).

A körlapösszeg 23 éves korig csaknem egyformán alakul a két kísérleti területen. 35 éves korban az ágfalvi kísérleti területen magasabb, ami a magasabb törzsszámból adódik.

A fatérfogat szintén 23 éves korig csaknem azonosan alakul a két kísérleti területen. 35 éves korban ez az érték is az ágfalvi kísérleti területen magasabb, ami itt is a magasabb törzsszám következménye.

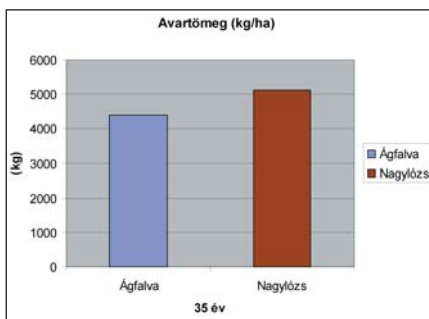

A talajon lévő avartömeg vizsgálatakor az ANOVA táblázat szignifikáns érté-

* NYME Erdőművelési és Erdővédelmi Intézet

ke 0,241 (az összehasonlítást variancia-analízissel, a különbségek nagyságának kimutatását Duncan teszttel végeztem). A nagylózi kísérleti területen ugyan nagyobb az avartömeg mennyisége, de a különbség nem szignifikáns értékű. A nagyobb érték magyarázata lehet, hogy az ágfalvi kísérleti területnek - a többi fajt is figyelembe véve - jobb a termőhelye, így nagyobb a biológiai produkciója is. A nagylózi kísérleti területen a fajok többségének (kb.80%) nagyobb a talajon lévő avartömege, ami arra enged következtetni, és talajvizsgálatok is igazolják, hogy kedvezőlenebbek a mikrobiológiai feltételek, és ez az oka annak, hogy a szerves anyag lebontása lassúbb.

Az ezüst hárs, mint a kísérleti területeken található egyik elegyfaj, növekedése alátámasztja azt – legalábbis 35 éves korig –, hogy ez a faj elegyetlenül is jól növekszik, jó faállomány-szerkezetet mutat, és fatérfogata is megfelelő. Tény azonban, és ez a parcellákban

látható is, hogy az elegyfajok, így az ezüst hárs is, elegyetlenül nem nevelnek igazán szép törzset. A kísérő fajokról tudott még, hogy általában jól újulnak (az ezüst hárs gyökérről és tuskóról is jól sarjadzik), széles a tűrőképességük, ezért hiba lenne faj-politikai okokból ezeket visszaszorítani például a gyengébb termőhelyekről.

Az elkövetkező években a fajajcserénél, a rontott erdők átalakításánál és a mezőgazdaság által felhagyott jelentős területek hasznosításánál a jövőben is

nagy szerepük lehet a kísérő fajoknak az erdőtelepítésekben és az erdőfelújításokban. Jelentős területek kerülnek ki a hagyományos szántóföldi művelésből, valamint a felhagyott hegyvidéki legelők révén is. Ezek a területek új funkciót kaphatnak a beerdősítés révén és itt akár az előerdő szerepét is betölthetik az elegyfajok állományai. Ismert, hogy a hársak közül az ezüst hárs a legnagyobb hőigényű faj, az éghajlati szélsőségeket elviseli, a legjobban tűri a szárazságot és a fagyra érzéketlen.

Az eredmények alátámasztják, hogy az ezüst hárs egyelőre (legalábbis 35 éves korig) jól érzi magát mind az ágfalvi, azaz a GYT-VFLEN-ABE-KMÉ-V-ÜDE termőhely-típus változatú, mind a nagylózi, azaz a KTT/CS-VFLEN-CSE-RI-SE-V-FSZ termőhely-típus változatú területen. Hazánkban való előfordulása azt mutatja, hogy az erdősztyepp klíma kivételével valamennyi klímazónánkban megél.

Meghívó

az Országos Erdészeti Egyesület
2011. június 17-18-án
a ZALAERD Zrt. szervezésében

Zalaegerszegen

megrendezésre kerül **142. Vándorgyűlésre.**

A rendezvény rövid programja:

- június 17. 13,00 órától szakmai programok Zala megyében
20,00 órától baráti találkozó a Zalaegerszegi Sportcsarnokban
június 18. 9,30 órától Ünnepi Közgyűlés a Hevesi Sándor Színházban

Kérjük, részvételi szándékukat legkésőbb **április 30-ig** jelezni szíveskedjenek.

Részletesebb információt, jelentkezési lehetőséget és regisztrációs felületet a Vándorgyűlés honlapján, a www.vandorgyules.hu és a www.zalaerdo.hu internetes címeiken tesszük közzé.

Zambó Péter
az Országos Erdészeti Egyesület
elnöke

Rosta Gyula
a ZALAERD Zrt.
vezérigazgatója

és a szervezők

A Burok-völgy lepkevilága

A HM VERGA Zrt. területén, Várpalotától északra, a Tés irányába húzódó országút jobb oldalán egy szurdokszerű árok húzódik. Állandó vízfolyástól mentes, neve Burok-völgy. Királyszállástól keleti irányba indul, hogy a közel 11 km hossza felénél élesen megtörve, dél felé folytatva útját Bakonykúti határában szétterüljön.

A Burok-völgyben, a környező cseres-tölgyes és gyertyánosoktól eltérően főként bükköket és magas kőriseket találunk. A völgy számos részét szinte soha nem éri a nap, ezért az így kialakult sajátos mikroklimában számos különleges növény – a havasi hagyma (*Allium victorialis*), a havasi turbolya (*Antbriscus nitida*), a gímpáfrány (*Pbillitis scolopendrium*) stb. – talált otthonra. A völgy teknőjében tavasszal medvehagyma- (*Allium ursinum*) szőnyeget találunk, majd a csalán (*Urtica*) és a falgyom (*Parietaria officinalis*) válik uralkodóvá. A vegetációs időszakban a völgy alja a sűrű lombzat miatt alig kap napfényt, ezért kevés a lágyszárú növény. A völgy oldalában azonban csodálatos növénykavalkád tárul elénk. Számos védett faj otthona, úgymint a turbánliliomé (*Lilium matragon*), a fekete kökőrcsiné (*Pulsatilla pratensis* ssp. *nigricans*), a magyar gurgolyáé (*Seseli leucospermum*) stb.

A HM VERGA Zrt. – felismerve a hely potenciális természeti értékeit – 2007-ben bízta meg az Erdészeti Tudományos Intézet Erdővédelmi Osztályát a Burok-völgy rovarantani feltárásával. A megbízást és a kutatás támogatását ezúton is köszönjük.

Legnagyobb intenzitással a völgy lepkefaunáját kutattuk, de 2010-ben már a szintén nagyon ígéretesnek tűnő, holtfához kötődő szaproxilofág rovargyűtést is tanulmányoztuk.

A lepkefaunára vonatkozó adatok túlnyomó részét éjszakai, mesterséges fényel történő gyűjtések szolgáltatták, de ezt nappali, ún. egyelések gyűjtésekkel is kiegészítettük. Mára már, ha nem is teljes, de egy meglehetősen jó képet kaptunk a terület lepkefaunájáról, ami alapján bizton állítható, hogy a terület kifejezetten fajgazdag, helyi védettsége feltétlenül indokolt.

Négy év alatt a területről 832 lepkefaj került elő, közülük 23 védett. Természe-

tesen helyütt nem közlünk teljes fajlistát, inkább csak a védett, értékes, illetve érdekes fajokról adunk rövid ízelítőt.

Európában mára a kihalás szélére sodródott éjjeli nagy pávaszem (*Saturnia pyri*) Magyarországon még szerencsére számos helyen előfordul. Kifejletten 10 cm hosszúságú, vaskos, kék szemölcsökkel teli világoszöld hernyója (1. kép) kü-

1. kép. Az éjjeli nagy pávaszem (*Saturnia pyri*) hernyója ©Csóka György

lönböző gyümölcsfák, gyakran a dió táplálkozik. A nagy szemeket viselő lepke jóval gyakrabban kerül a látótérbe. A pávaszem napi aktivitási csúcsa az éjjeli körüli időszakra tehető. Öröndetes tény, hogy ennek a karakteres, gyönyörű lepkének az állománya hazánkban az elmúlt évtizedben jelentősen növekedett. A Burok-völgyben május folyamán gyakran találkozhatunk vele.

Az éjjeli kis pávaszem (*Saturnia pavonia*) jóval gyakoribb, mint a „nagy testvére”. A lepke hernyója elsősorban a kökényen él, de tölgyeken, gyertyánon is kifejlődhet. A lepke márciusban rakja petéit a tápnövény ágaira. Amennyiben rábukkanunk szemölcsös és kis, szőrös hernyóira, érdemes továbbra is figyelni fejlődésüket. A kikelő kis hernyók még feketék barna foltokkal, hiszen alkalmazkodnak a csupasz barnásfekete ágak színéhez, illetve sötét színükkel így tudják leghatékonyabban hasznosítani a napfény melegét. A tápnövény virágzását követően, a zöld levelek megjelenésével egy időben a növekvő hernyó a vedlések során zöld színre vált. A váltás során eleinte a feketébe kevés zöld szín vegyül, majd egyre nagyobb területet borít a zöld szín. Az utolsó vedlés előtt a hernyó hátoldalán még fekete csík húzódik, s csak a bábozódás előtt lesz teljesen zöld. Csak a sötét színű nőténye keresi fel a mesterséges fényt, de az őzbarna hímekkel a nappali órákban gyakran találkozhatunk, amint a kökénybokrok között cikázik. A Burok-völgy gyakori faja.

A lepkék sajátos csoportja a sajátos szárnyformájú szendereké. Ezek a robusztus testű és valószínűleg kis szárnyfelületű lepkék a rovarvilág repülő bajnokai, hiszen nem ritka a 60 km-es repülési csúcsebességük sem. Számos hazai vándor kerül ki közülük. Nevük a nyelvújítás korából származtatható, arra utal, hogy különböző növényeken „szenderegnek”. A szenderek túlnyomórészt éjjel aktívak, de néhány fajuk kizárólag nappal repül. Az egyik közülük a kacsafarkú szender (*Macroglossum stellatarum*), melyet leggyakrabban nappal, a virágok előtt kolibrihoz hasonlóan libegve, szinte egyhelyben állva láthatunk, miközben hosszú pödörnyelvvel a nektárt veszi magához (2. kép). A Burok-völgyben gyakori. A másik faj, amely már védettséget élvez, a dongószender (*Hemaris tityus*). A megjelenése eléggé meghök-

2. kép. Kacsafarkú szender (*Macroglossum stellatarum*) ©Csóka György

kentő, ugyanis hatalmas fullánkú dongónak néz ki, de megjelenését nem kíséri a dongóktól megszokott döngés. A „fullánk” természetesen a pödörnyelvével. Előszeretettel táplálkozik a kék virágú növényeken, így a kígyósziszen vagy a zsályákon. A Burok-völgyben egy alkalommal sikerült megfigyelni.

A hazai legismertebb lepkék között van a védett fecskéfarkú lepke (*Papilio machaon*) és a kardoslepke (*Ipbiclidés podalirius*). A két legnagyobb hazai nappali lepkénket tisztelhetjük bennük. A fecskéfarkú hernyója ernaősvirágzatú növényeken, míg a kardoslepke hernyója különféle csonthéjasok (pl. kökény) levelén táplálkozik. A Burok-völgyben, különösen a völgyi peremeken gyakran megjelennek.

A védett és vándor zöldes gyöngyházlepke (*Argynnis pandora*) a fajtársaitól könnyen elkülöníthető, mivel csak az ő szárnyának fonákján találunk pirosat, méghozzá téglapirosat. A lepke megjele-

* Erdészeti Tudományos Intézet

nése hullámszó, mert a vándorlásai során hazánkba tévedt példányok utódai néhány évig itt maradnak, majd eltűnnek. A megfigyelések szerint akár egy teljes évtizedre is eltűnhet a faj, majd hirtelen mindenhol találkozni lehet egyedeivel. Hernyója egyébként ibolyát eszik. A Burok-völgyben egy alkalommal sikerült megfigyelni.

A védett nappali pávaszem (*Nymphalis io*) a Burok-völgyben mindenhol jelen van. Hernyója a csalánt fogyasztja. A lepke különböző üregekben, így faodvakban, barlangokban, házak pincéjében vagy padlásán telel át, és az első tavaszi napfényes napon már megjelenik. Az áttelelt lepkék kissé lusták és a napfényben a köveken vagy erdei utakon, ösvényeken álmosan tátogatják szárnyaikat, elővillantva szín pompás „szemeiket”. Míg a nappali pávaszem az év első lepkéi közé tartozik, addig a védett admirális lepke (*Nymphalis antiopa*) az év utolsó lepkéi közé tartozik. Szeptember végén, október elején az aláhullott és megerjedt gyümölcsökön szívogat. Ha el is zavarja valami fuvallat, hamarosan ugyanoda tér vissza ahonnan ellibbent. A fekete alapon fehér és piros foltjaival igen feltűnő jelenség, repülési idejében más lepkével nemigen találkozunk.

A Burok-völgy sziklakibúvásain él három védett araszolólepke: a hangyabogáncs-törpearaszoló (*Eupithecia graphata*), a sziklaüröm-araszoló (*Dyscia conspersaria*) és a változó sziklaaraszoló (*Charissa intermedia*). Az említett araszolólepkék semleges színűek, a szürke és fehér színezeti elemeikkel ha a sziklára pihennek, akkor rejtve maradnak az avatatlan szemek előtt. Közülük a sziklaüröm-araszoló nappal aktív, felrepülését követően a lágyszárú növények biztosította félárnyékban tűnik el a szem előtt.

A völgy peremeinek sekély talaján élő molyhos tölgyeken találkozhatunk a védett magyar púposzövő (*Phalera bucephaloides*) hernyójával (3. kép). Imágója a mesterséges fényre erősen aktív, de egy igazi púposzövőtől elvárhatóan csak az éjjelt követő időszakban

3. kép. A magyar púposzövő (*Phalera bucephaloides*) hernyója ©Csóka György

4. kép. Magyar púposzövő (*Phalera bucephaloides*) ©Szabóky Csaba

jelenik meg (4. kép). A Burok-völgyben jelentős populációja él.

Nagy meglepetésként előkerült a keserűgöckér törpebagoly (*Schinia cardui*). Hernyója a mezei keserűgöckéren (*Picris* sp.) táplálkozik. Előszeretettel fogyasztja a növény virágzatát és a halványlila színével különös jelenség. A lepke (5. kép) a sárga virágokon táplálkozik. Felhős időben mozdulatlanul pihen, de amint kisüt a nap, felélénkül és a virágokat sorra felkeresi. Hazai elterjedése nem kellően feltárt, s így a bakonyi előfordulás is új adat.

5. kép. Keserűgöckér törpebagoly (*Schinia cardui*) ©Szöcs Levente

Gozmány László, a Magyar Természettudományi Múzeum egykori munkatársa 1957-ben írta le tudományra újnak, az azóta védetté nyilvánított magyar tölgyakkomolyt (*Pammene querceti*) (6. kép). A lepke nem szívesen kóborol el a tápnövényétől. Nagyon rövid a repülési ideje, április végén és május elején rajzik. A Burok-völgyben egy alkalommal sikerült megfigyelni.

A völgy bükk-törzsein gyakran figyelhetünk meg függőleges, huroksze-

6. kép. Magyar tölgyakkomoly (*Pammene querceti*) ©Szabóky Csaba

7. kép. A bükkfakéreg törpemoly (*Ectoedemia liebwerdella*) hernyójáratai ©Csóka György

rű rajzolatot, amit a bükkfakéreg törpemoly (*Ectoedemia liebwerdella*) hernyója készít. A két évig fejlődő hernyó járatát aktív korában nehéz észrevenni, de miután az akna beakalluszosodott, kiemelkedik a fakéreg síkjából (7. kép). A lepke a nevéhez méltóan igen csak apró, szárnyfesztávolsága mindössze 4,5-5 mm.

Ha fényes nappal és a fagyal virágzásakor járjuk a területet, különös lepkékkel találkozhatunk. A díszes törösmoly (*Adela croesella*) élénk sárga és csillogó kékjével, valamint hosszú csápjával ragadja meg figyelmünket. A hímek csápjája több mint kétszerese a test hosszának, és repüléskor a menetszél miatt kardszerűen hátrahajlik.

Számos rovar, köztük számos lepke hernyója is korhadékkal táplálkozik. A Burok-völgyben nagy mennyiségben van jelen korhadó faanyag, ami sok, kifejezetten ritka rovarfajnak teremt életfeltételeket. A Burok-völgyből előkerült az igen ritka barna hulladékmoly (*Reiserita relicinella*), melynek a magyarországi legnagyobb lepkegyűjteményben – a budapesti Magyar Természettudományi Múzeumban – is csupán egyetlen példánya található. A Bakony területére ez is új előfordulási adat. A nagy gombamoly (*Nemapogon picarellus*) hazai jelenlétét közel harminc éve ismerjük, de azóta csak két újabb példánya került elő az Északi-középhegységből. A Burok-völgyben egy példánya repült fényre. Hernyója különböző taplógombákon és a fákon lévő, golyvaszerű daganatokon táplálkozik.

A fekete és erdeifenyőt fogyasztó márványos gyantamoly (*Gravitarmata margarotana*) három példánya került elő a Burok-völgyből. A mintegy tizenöt évvel ezelőtt Ásotthalmon megjelent lepke terjeszkedése jól nyomon követhető. A Duna-Tisza közén északra terjedt, majd a Bükk lábánál nyugat irányba fordulva elérte Budapestet. A további útvjáról nincs közvetlen adatunk, de most igazolódott, hogy már elérte a Bakonyt is, melynek faunájában új.

Annak ellenére, hogy a Burok-völgyben kevés a fenyő (megjegyzendő, hogy a Királyszállás felőli oldalon jelentősebb lucállomány és a bakonykúti végén jelentősebb feketefenyő-állomány található), mégis számottevő a fenyőt fogyasztó lepkefajok száma: fenyőtükrösmoly (*Epimo-*

tia tedella), fenyőilonca (*Rhyacionia buoliana*), piros gyantamoly (*Rhyacionia pinicolana*), fenyőkéregmoly (*Cydia pactolana*), tobozrágó tükrösmoly (*Piniophila bifasciana*), tobozrágó karcsómoly (*Dioryctria sylvestrella*), fenyő-rágó karcsómoly (*Dioryctria abietella*), fenyő-araszoló (*Bupalus piniarius*), fenyőbagoly (*Panolis flammea*).

A Burok-völgyből előkerült a sziklagepekre, gyepekre jellemző pusztai lándzsás bagolylepke (*Simyra nervosa*) egy példánya (8. kép).

Talán ez a kis ízeltő is érzékelteti azt a fajgazdagságot és változatosságot, amit a Burok-völgy lepkefaunája testesít meg. Sajátos mikroklímája, gazdag növényvilága ízelt lábú fajok ezreinek ad otthont. Már a lepkefauna önmagában is bizo-

8. kép. Pusztai lándzsás bagolylepke (*Simyra nervosa*) ©Szócs Levente

nyítja, hogy a völgy kutatásra és védettségre méltó élőhely. Bizonyosra vehető az is, hogy további kutatással nagyszámú védett, ritka rovarfaj előfordulását lehet még igazolni, mint ahogyan az már a xilofág rovarok 2010-es kutatása során is egyértelműen igazolódott.

Fogságban kelt vörös vércse

Az Őrségi Nemzeti Park Igazgatóság Kőszegen működő Madárvédelmi Mintatelepén 2010. augusztus 14-én gyűrték meg azt a vörös vércsét, amelynek 2011. január közepén Észak-Albániában, a Shkodra-tó térségében egy vadász oltotta ki az életét. A madár jelölőgyűrűjének számát és fényképét egy albán természetvédő juttatta el a Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület Madárgyűrűző Központjába. A fiatal vércse a Madárvédelmi Mintatelepen élő, tartósan sérült, ezért a szabad életre alkalmatlan vércsepár zárt térben felnevelt fiókája. A gyűrűzése és a lelövése közt eltelt közel 5 hónap és az általa megtett, mintegy 630 km bizonyítja, hogy a sérült ragadozómadarak zárttéri költéséből származó fiókák a megfelelő repatriációt követően alkalmasak a szabad életre és hozzájárulhatnak a vadon élő madárállományok fennmaradásához.

A vörös vércse (*Falco tinnunculus*) Európa és Magyarország egyik leggyakoribb ragadozómadara. A nálunk fészkelő madarak közül a fiatalok vonulók, széles frontvonalban repülve érik el telelőhelyüket, a Földközi-tenger medencéjét. A hazánkban 1951 óta gyűrűzött 6716 vörös vércse közül csupán 17 példány került meg külföldön, Albániában azonban eddig egy sem. A kőszegi Madárvédelmi Mintatelepen 1994 óta folyó ragadozómadár-mentő munka során már 61 pld., sérült szülők által felnevelt vörös vércse fiókát repatriáltak sikeresen a természetvédelmi szakemberek.

Dr. Németh Csaba

Fotó: **Ifj. Vasuta Gábor**

Kitüntetett erdészek

Schmitt Pál köztársasági elnök az 1848/49-es forradalom és szabadságharc évfordulója, március 15-e alkalmából a

Magyar Köztársasági Arany Érdemkereszt kitüntetést adta át

Rumszauer János erdőmérnöknek, a Kereszténydemokrata Néppárt Somogy megyei választmánya örökös tiszteletbeli elnökének.

Dr. Fazekas Sándor vidékfejlesztési miniszter

a **Magyar Köztársasági Érdemrend Tisztikeresztje** kitüntetést adta át:

Zambó János Péter erdőmérnöknek, a Pilisi Parkerdő Zrt. vezérigazgatójának, az Országos Erdészeti Egyesület elnökének, a természetszerű erdőgazdálkodási módszerek részeként a természetes felújítások technológiáinak színvonalas és hatékony alkalmazásáért, az erdővagyon-gazdálkodás lehetőségeinek mind jobb kihasználásáért.

Rakk Tamás István erdőmérnöknek, a hazai erdő és vadgazdálkodást szolgáló több évtizedes tevékenységéért, a „vállalkozó erdész” rendszerének életre hívásáért és kidolgozásáért.

Magyar Köztársasági Érdemrend Lovagkeresztje kitüntetést kapott:

Hilke Höhn, a Tübingiai Mezőgazdasági, Erdészeti, Természetvédelmi és Környezeti Minisztérium osztályvezetője, egy évtizeden át a magyar-tübingiai kétoldalú együttműködés területén, különösen a környezetvédelem, az erdészet és a vidékfejlesztés érdekében végzett kiemelkedő munkájáért.

Som László, az Állami Erdészeti Szolgálat zalaegerszegi Igazgatósága nyugalmazott osztályvezetője, az erdőgazdálkodás, különösen az erdőtelepítések koordinációja területén hosszú időn át végzett munkájának elismeréseként.

Életfa Emlékplakett Bronz fokozata kitüntetést adományozott:

Schrödl Lászlónak, az Állami Erdészeti Szolgálat Szombathelyi Igazgatóság nyugalmazott igazgatójának, erdészeti szolgálataiért.

Pro Silva Hungariae-díjat adományozott

Barátossy Gábornak, a Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal Központ Erdészeti Hivatal nyugalmazott főosztályvezetőjének, az erdővagyon megőrzése, fej-

lesztése, az erdészeti kultúra megismerése érdekében végzett munkájáért.

Dr. Ódor József egyéni vállalkozónak, a Bácska Erdőszövetkezet, a Tilia Kft., valamint a Magyar Erdőgazda Szövetkezet elnökének, az erdőgazdálkodási vállalkozások fejlesztése érdekében végzett munkájáért.

Takács Zoltánnak, az Állami Erdészeti Szolgálat Szombathelyi Igazgatósága nyugalmazott igazgatójának, az erdőgazdálkodás, erdőtervezés területén hosszú időn át végzett munkájáért.

Dr. Réthelyi Miklós nemzeti erőforrás miniszter a Magyar Köztársaság elnöke megbízásából, a **Magyar Köztársasági Érdemrend Tisztikeresztje** kitüntetését adta át:

Dr. Kosztká Miklósnak, a Nyugat-magyarországi Egyetem professor emeritusának kimagasló színvonalú munkája elismeréseként.

Balról jobbra: Barátossy Gábor, dr. Ódor József, dr. Fazekas Sándor miniszter, Hilke Höbn, Som László, Zambó Péter.

A kitüntetetteket baráti beszélgetésre hívta meg Wisnowszky Károly, az MGSZH igazgatója.

2011 – a széncinege védelmének éve

A Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület (MME) hazánk legnagyobb civil természetvédő szervezete, amely először 1979-ben hirdette meg az év madara programot.

Hazánkban a cinegefélék családjának 6 faja költ, melyek közül messze a legismertebb és leggyakoribb az idei év madara. Hatalmas elterjedési területtel rendelkezik, amely Euráziára és Észak-Afrikára terjed ki. Közel 30 alfaja ismert, hazánkban csak a törzsalak fordul elő. A széncinege feje és nyaka fényes kékesfekete, arcfoltja fehér. Hátoldala zöldes színű, a tarkón sárgás folt található. Kékesszürke szárnyát fehér sáv díszíti. Torokfoltjából hosszanti fekete szalag indul ki, ami végigfut a citromsárga has közepén. Ez a hímeknél a lábak között erősen kiszélesedik. A tojók hasoldala gyakran halványabb sárga, a fekete sáv pedig keskenyebb.

A cinege szavunk hangutánzó eredetű, a nyelvészek

a cincog igéből származtatják a madár vékony, csipogó hangja miatt. A széncinege neve a német „Koblmeise” szó tükörfordításából adódik. Hangja rendkívül változatos. Csengő kora tavaszi énekére számtalan hangutánzó kifejezés ismert, így „kicsit-ér, kicsit-ér” vagy „nyitni-kék, nyitni-kék”.

Országosra elterjedt, igen gyakori fészkelő madarunk. Valamennyi erdőpusban megtelepszik, különösen kedvelni az idősebb tölgyeseket, ezek ligetes részeit. A teljesen zárt erdőket és tiszta fenyveseket kevésbé kedveli. Nem idegenkedik a lakott területektől sem, ezért kertekben, nagyvárosi környezetben is gyakran megtelepedhet. A vizsgálatok szerint költési időben a legnagyobb sűrűséget tölgyerdőkben éri el 5 pár/ha sűrűséggel. Más élőhelyeken 0,8-4 pár/ha sűrűséget mutattak ki. Odúlakó faj, amely természetes vagy mesterséges odúban költ. A fészkelőhely kiválasztásakor rendkívül találékony. A faodvak mellett, talaj üregekben, falak mélyedéseiben, csövekben, postaládában, néha egész szokatlan helyeken is költ. Könnyen telepíthető mesterséges odúba. A széncinege gyakori madár, melyre nagyfokú alkalmazkodóképesség jellemző. Európai és hazai állományai is stabil, sőt

az utóbbi években határozott emelkedést mutat. Európai állományát mintegy 40 millió párra, ezen belül hazai állományát 1-1,3 millió párra becsülik a szakemberek. Védett madár, természetvédelmi értéke 10 000 Ft.

Költését a lombfogyasztó hernyók megjelenéséhez igazítja. Az első fészkek építését általában április első felében kezdi meg. A tojó a fészket növényi

anyagokból, gyökerekből, mohából egyedül építi. A csészét állati szőrökkel béleli. A lerakott tojások száma átlagosan 10, melyek fehér vagy piszkosfehér alapon vörhenyesen foltosak. A kotlás 13-15 napig tart. Csak a tojó kotlik. A 20-22 napig tartó fiókanevelés során a szülők naponta átlagosan 360-szor visznek 1-3 zsákmányállatot. Egy cinegepár a fiókanevelés időszakában akár több tízezer rovarra is zsákmányolhat. A fiókák a kirepülést követően még mintegy 2 hétig a szüleikkel együtt maradnak. Külföldi megfigyelések szerint a fiatal madarak közel egyharmada elpusztul a kirepülést követő két hónapban. A vizsgálatok szerint átlagos élettartamuk a két évet sem éri el. Ugyanakkor néhány egyed szinte matuzsálemi kort is megélhet. A legidősebb gyűrűzött, majd ismét kézre került hazai madár legalább 8 éves volt. Az európai rekorder több mint 15 évet élt.

A széncinege a többi cinegéhez hasonlóan elsősorban a lombkoronában táplálkozik. A megfigyelések szerint a szülők a fiókáikat kezdetben rovarpetékkel, majd később elsősorban lombfogyasztó hernyókkal táplálják. Megfigyelték, hogy a nagyobb termetű hernyók erősen kitines fejtétet előtt lecsípik. Gyakran zsákmányolnak póko-

kat is. A fentiek mellett a zsákmányállatok listáján szerepelnek többek között lószúnyogok, szöcskék, ormányos és levélbogarak, bogárlárvák, legyek is. A fiókák táplálékában gyakran szerepel csiga, mivel a csigaház fontos kalciumforrás a fejlődő fiókáknak. Téli táplálékát bogarak, pókok, tetvek, rovarlárvák és peték alkotják. Ebben az időszakban szívesen fogyaszt növényi magvakat is.

A mesterséges madáretetők-re a legsűrűbben jár, ahol olajos magvakat, így napraforgót, tökmagot, dióbelet és faggyút is szívesen fogyaszt.

Állandó madarunk, amely ősszel és télen rokon fajokkal, továbbá csuszkákkal és fakszokkal vegyes csapatokban kóborol. A gyűrűzések adataiból ismert, hogy a tőlünk északabbra költő egyedek egy része nálunk telel. A legtöbb hazai gyűrűzött madár a szomszédos országokban került emberkézbe, illetve a szomszédos országok gyűrűs madarai kerültek elő hazánkban. Egy részük azonban téli

kóborlása során messzebbre is eljuthat. A legnagyobb távolságot egy Nyugat-Oroszországban, hazánktól 1734 km-re gyűrűzött, majd nálunk kézre került madár tette meg.

A múlt század legelején kibontakozó madárvédelem legismertebb, leggyakrabban és legkönnyebben megtelepíthető madara a széncinege. A hagyományos madárodúval történő madártelepítés az egyik legrégebbi aktív természetvédelmi eljárásnak tekinthető. A szervezett téli madáretetésnek közel két évszázados hagyományai vannak hazánkban. A leggyakrabban etetett madárfajok, mint a cinegék a tél létszámcsökkentő hatásait a költések és az utódok számának növelésével igyekeztek kivédeni, mindeddig sikerrel. A téli madáretetéssel elősegíthetjük énekesmadaraink áttelelését, bár jó adag emberi önzés is rejtezik ebben, hiszen a legtöbb ember számára egy forgalmas téli etető szemlése kikapcsolódást, felüdülést nyújt. Emellett persze óriási a természetvédelmi szemléletformáló szerepe is.

Az év madarán mesterséges madárodú kihelyezésével tehetjük a legtöbbet. A téli, táplálékszegény időszakban etetésével segíthetjük elő áttelelését.

Andrési Pál

Ismét tavasz, ismét FEHOVA

Szándékosan csak a megnyitó másnapján látogattam ki a kiállításra, hogy elkerüljem az olykor elviselhetetlen tömeget. Véletlenül éppen azon a mellékajton mentem be, amellyel szemben néhány méterre volt az erdészek bemutatótere, az utóbbi időkben az egyik legpraktikusabban elhelyezett pavilon-sor, amely egy nagy afrikai vadászexpedíciós tábor juttatott eszembe. Itt mutatta be mindenki a portékáját, kiadványát, szóró- és videoanyagát. De nem jutott sok idő a kollégákkal való eszmecserére, mert körül akartam nézni az egész pavilonban. Kétségtelen, hogy a gyakori FEHOVA-látogatóknak is újdonság volt Európa legnagyobb – 22 400 literes – mobil akváriuma, amely Portugáliából érkezett. A hazai folyókban és tavakban élő halakat láthattuk benne.

A vásárló sajtótájékoztatón megtudhattuk, hogy a legnagyobb sikerük az ún. kísérőprogramoknak volt, úgy, mint a „Magyarok Ázsia vadászösvényein” trófeabemutatónak. Jövőre Észak-Amerikába vezet majd a vadászösvény.

Erős a szándék, hogy 2013-ban „Természeti örökségünk és fenntartható vadászat” jelmonddal négy évtized után ismét vadászati világkiállítást rendezünk Budapesten. Akkor 3 millió látogatóval a kiállítás világsiker volt.

A 18. Fehova gyorsmérlege: 12 ország, 200 kiállító, 40 000 látogató. A HUNGEXPO jövőre ismét megrendezi a vadászok, horgászok nagy seregszemléjét.

Kép és szöveg: **Pápai Gábor**

Ünnepi köszöntő

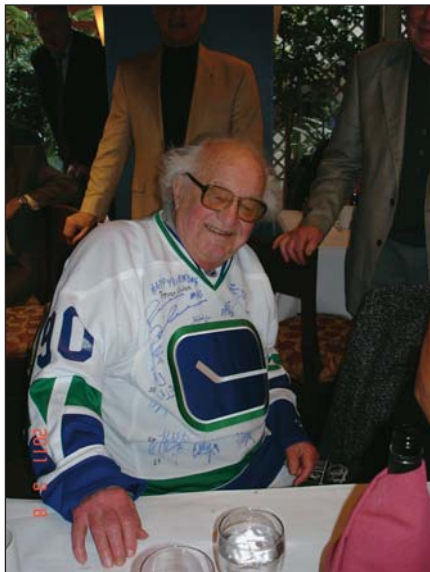
Adamovich László és Perlaki Ferenc 90. születésnapja alkalmából

Két ünnepeltünk nemcsak közel ugyanakkor született, hanem az életre felkészítő neveltetésük is hasonló volt, hiszen mindketten a soproni bencés gimnáziumban egy évfolyamon érettségiztek. Ezt követően mindketten a Magyar Királyi József Nádor Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem Erdőmérnöki Karára nyertek felvételt. Oklevelüket 1944-ben, illetve a háborús évek miatt 1946-ban szerezték meg. Az elvégzett két iskola adott nekik életre szóló nevelést. Hittek abban, hogy egymás feltétel nélküli támogatása és segítése olyan erő, amely a legnehezebb időszakok megpróbáltatásait is kiállja. Az oklevél megszerzése után életútjuk elvált egymástól, de 1952-ben ismét találkozott, amikor az Erdőmérnöki Karon már tanszékvezető docensként dolgozó volt évfolyamtárs és barát Feri bácsit az Erdőfeltárási és Gépesítési Tanszékre hívta. Négyévi közös munka után az 1956-os események végképp elválasztották őket egymástól.

Adamovich László

Eszterházián többgenerációs erdészcsaládban született. Édesapja és nagyapja is herceg Esterházy erdészei voltak. Az egyetem elvégzése után 1945-ben már *Modrovich* professzor úr mellett tanársegédként, majd az ő halála után adjunktusként dolgozott. 1949-56-ig az Erdészeti Szállítóberendezések, majd Erdőfeltárási és Gépesítési Tanszék tanszékvezető docense volt.

1956 novemberében az egyetem oktatóinak és hallgatóinak többségével

Ausztriába menekült. A vancouveri Brit Columbia Egyetem (UBC) részéről érkezett meghívásra 1957 januárjában kivándorolt Kanadába. 1957-61-ig „Soproni Karon az Erdészeti Szállítástani és Gépesítési Tanszék professzora volt.

Perlaki Ferenc

Veszprémben született. Családjá a mai Burgenlandból származik. Az egyetem

ensis” és a „Nyugat-Magyarországi Egyetem díszpolgára” kitüntetéseit és Karunk Gyémánt és Vas oklevelét emelném ki. Perlaki Ferenc esetében Egyetemünk „Pro Universitate Sopronensis” kitüntetését, a „Hazáért és a szabadságért” 1956-os emlékérmét és Karunk Gyémánt és Vas oklevelét említeném meg.

Magam és Intézetünk minden dolgo-

Foto: NyMZ

befejezése után 1946-ban a Pécsi Erdőigazgatóságnál kezdte meg szolgálatát, majd 1947-50 között a győri központú állami erdészeti vállalat Ravazdi Erdészeti Tanszékét vezette, 1952 márciusában volt osztálytársa Adamovich László közvetítésével az Erdőfeltárási és Gépesítési Tanszékre került adjunktusi munkakörbe, ahol az erdészeti gépesítés tantárgyat oktatta. Rövid egyetemi működése ellenére alapvető jelentőségű jegyzeteket írt, amelyek közül az „Üzemszervezés” és az „Erdészeti géptan és gépesítés” érdemelnek említést.

1956 novemberében családjával együtt Ausztriába menekült és csatlakozott azok közé, akik Európában maradás mellett döntöttek. 1957 januárjában herceg Esterházy birtokán tudott elhelyezkedni. 1968-ban az uradalom erdészeti vezetője lett. 1985-től erdőigazgatóként dolgozott, méltó utódjaként *Lámfalussy Sándornak*, az Esterházy birtok egykori erdőigazgatójának.

Mind a két ünnepeltünk munkásságát számos kitüntetéssel ismerték el. Ezek közül Adamovich László esetében Egyetemünk „Pro Universitate Soproni-

zója nevében kívánok ünnepeltjeinknek további jó egészséget és örömteli éveket.

Dr. habil. Péterfalvi József
intézetigazgató

Vancouverben szintén bensőséges keretek között ünnepelték Adamovich Lászlót. Emléklül volt tanítványaitól kapott – szenvedélyes „Vancouver” jégkorongrajongó lévén – egy dedikált 90-es mezt ölthetett magára. (Fotó: Orbay L.)

Az erdészársadalom nevében kívánunk még számtalan boldogan együtt töltött éveket a két hitvessel, Ilonával, és Évával.

(Részletes életútjukról a „Gyökerek és lombok” 4. és 8. riportkötetben olvashatunk. A Szerk.)

Honlapjaink:

www.oec.hu

www.erdesztetilapok.hu

www.forestpress.hu

www.erdo.hu

www.mgszh.gov.hu

1848–2011 a Nyíri erdőben

Ismét közel ötezer megemlékező gyűlt össze, hogy végignézzék, meghallgassa a nagyszabású, hagyományos ünnepi rendezvényt március 15-én. A Szabadságharc 1848-49 Alapítvány és a KEFAG Zrt. mint rendezők jól döntöttek akkor, amikor az eddigiektől eltérően délutánra hirdették meg az ünnepi műsor kezdetét. A meghívóból is érződött az a széles körű összefogás, melyben a huszár és honvéd hagyomány-örzők, bandérium és tüzérveté, a környékbeli óvoda, iskola, művelődési ház, a Tűzön-Vízen Át Néptánc Egyesület közös produkciója átlagon felüli látványt kínált.

Az ünnepi beszédet *Sulyok Ferenc*, a KEFAG Zrt. vezérigazgatója tartotta. Ebből idézünk néhány gondolatot, melyek olykor a mának is szólnak.

„A 163 évvel ezelőtti események, elődeink példamutatása, erőt ad, hűségre biztat és remény nyújt évszázadokon keresztül. Nem véletlen, hogy ezeket a szavakat használom: erő, hűség és remény. Ezen szavakat tükröző piros-fehér-zöld színármas ugyanis először 1848-ban vált az ország hivatalos jelképévé, a forradalom és szabadságharc egyik jelentős eredményeképpen. A magyar zászlóban a piros szín az erőt, a fehér a hűséget, a zöld pedig a reményt jelképezi. A forradalom leverése után ennek a nemzeti jelképnek a használatát is betiltották, de a kiegészítés óta újra magyarságunk legnagyobb szimbóluma a piros-fehér-zöld színármas és '48 egyik örökségeként a mai napig is ezeknek a színeknek a környezetében ünnepeljük nemzeti ünnepeinket.

Az 1848–49-es forradalom és szabadságharc Magyarország történetének egyik legmeghatározóbb eseménye, nemzeti öntudatunk bástyája. A forra-

Sulyok Ferenc beszédét mondja

dalom társadalmi reformjaival a polgári átalakulás katalizátorává, a szabadságharc pedig önvédelmi harcával a hazafi példamutatás alapjává vált.

„A 'Tizenkét pont' röviden és lényegre törően foglalta össze a legfontosabb követeléseket, úgy mint a sajtószabadságot, a független magyar kormányt, az évenkénti országgyűlést, a vallási és polgári jogegyenlőséget, a nemzeti hadsereget, a közteherviselést, a jobbágy-rendszer megszüntetését és az újraegyesülést Erdéllyel.

A békés úton elért eredményeket azonban hamarosan halálos veszedelem fenyegette. Az észak-olaszországi forradalmak legyőzése után a Habsburg-ház megkezdte Magyarországnak tett engedményei visszavonását. A már korábban bevált módszer szerint Magyarország ellen fordította a nemzetiségeket.

A nép az alig kivívott szabadság védelmére kelt. Kossuth szavára tízezrek gyülekeztek a forradalom, az erő, a hűség és a remény zászlai alá [...] A nemzetiszín lobogó buzdította bátorságra a harcolókat. Ezért lobogtatunk nemzetiszín zászlót ezen az ünnepen és elődeink helytállásának emlékére hordjuk a nemzetiszín kokárdát.

A szabadságharchoz kötődően, figyelemfelhívásként *Ferencz Imre* erdélyi költőt idézem:

»Van egy szólásmondásunk, amelynek az eredetét és a jelentőségét sokszor észre sem vesszük, viszont gyakran használjuk: Nem enged a negyvennyolcból! Ebben a szólásban az 1848-as szabadságharc eszméje bujkál, mindazok a követelések, amiket zászlajára tűzött a márciusi ifjúság. Akire ma azt mondjuk, hogy nem enged a negyvennyolcból, azt jelenti, tudatában van jogainak, tudja, mi tartozik rá és mi tartozik másra. Az igazságos, a becsületes, a tisztességes, a bátor, a tartásos ember igenis nem enged a negyvennyolcból sem ma, sem holnap! Nem enged, mert a szabadságharc az valahol még folytatódik az utolsó csaták színhelyein, természetesen nem a hajdani eszközökkel támad az ellenség, és természetesen mi sem a hajdani eszközökkel védjük a jussunkat. Anyagi és szellemi jussunkat, mindazt, ami a szülőföldünkön megillet, és amit megőrizni, megtartani kötelességünk, hogy megmaradásunk záloga, garanciája legyen.»

Ez a már-már csökönyösnek tűnő ragaszkodás az értékeinkhez, örökségünkhöz, nemzeti „jussunkhoz”, számomra ez a forradalom és szabadságharc üzenete.

Ezt a ragaszkodást testesíti meg a *Szulyowszky László* kerületvezető erdész által itt a Nyíri erdőben, a közvetlen közeli létrehozott 1848-49-es forradalom és szabadságharc ereklyegyűjteménye, mely a magyarságtudatot, a történelmi hagyományainkat ápolja, mélyíti.

Az 1848-49-es forradalomból és szabadságharcból, a múltunkból, az örökségünkben táplálkozik az a kovácsoló erő, ami a működő, élő, tevékeny, magyarsághoz hű helyi közösségek alapja, melyből épül, él és remél ma a nemzet.”

Fotó: **Pápai G.**

Faültetés gyermekeknek

13 megye 70 települése idén tavasszal több mint 1000 db őshonos facsemetét fog elültetni a Gemenci Erdő- és Vadgazdaság Zrt. mozgalmanak keretében. A „Minden születendő gyermeknek ültessünk egy fát!” akcióhoz folyamatosan csatlakoztak a települési önkormányzatok, amelyek egyetértettek az erdőgazdaság azon eszmei elkötelezettségével, melynek lényege, hogy a felnövő nemzedék érzelmi is jobban kötődjön a fához, erdőhöz, ezáltal természeti környezetük védelméhez. Fontos célként jelenik meg az is, hogy a gyermekek nemzettudata, lokálpatriotizmusuk, szülőhelyük megbecsülése, szeretete erősödjön. Mindemellett a Gemenci Erdő- és Vadgazdaság Zrt. mozgalmaival a kedvezőtlen klímaváltozás hatásának mérséklésére is felhívja a figyelmet. Az erdőgazdaság akciója továbbra is nyitott, várja újabb települések jelentkezését.

Fotó: **Gemenc Zrt.**

Aponymus

A fakadó vén fa fejével

Zsendül a langytól a testem.
Átfagyott ágaim nyújtom,
S hajdan miben széppé lettem,
Rejtem a bőröm, a csúfot.

Mernél a télbe kiállni,
Étlen és póre magadban,
S vénülve lenni kíváncsi,
Rejlik-e tűz a tavaszban?

Élni, 'min állsz, meg a fényből,
Szótlán, ha fűlsz, vagy ha tikkadsz,
S túrva kívánni, hogy eldőlj,
Mi ellened, s kibén bízhatasz?!

Frissiben élem az álmom:
Lüktet ezernyi aortám,
Csillan a fény lombon, ágon,
S dal harsan pacsirta torkán.

2011. február 26.

A „zöldek” XXI. országos találkozója

Az idén Baján rendezték meg 2011. március 17-20. között a magyarországi Környezet- és Természetvédő Szervezetek XXI. országos találkozóját. A rendezvénynek az Eötvös József Főiskola adott otthont. A felvezető gazdag terepi programokat követően a plenáris ülésen *dr. Ángyán József*, a Vidékfejlesztési Minisztérium parlamenti államtitkára mutatta be Magyarország új, tízéves vidékstratégiáját. Az ország minden részéből érkező hallgatóság nagy érdeklődéssel követte a teljesen új szemléletű, az élhető, munkahelyteremtő és -megtartó vidéket, az önellátás irányába elmozduló kis- és közepes vállalkozásokat, általában az emberléptékű vidék támogatását megfogalmazó stratégiát. Sajnos a több mint egyórás előadás során az erdő, az erdők ügye egyáltalán nem került szóba, még áttelesen sem. Ennek ellenére reméljük, a társadalmi vitára bocsátott teljes anyagban megfelelő súllyal szerepel majd ágazatunk. A plenáris ülés további részében több előadást hallhattunk a magyar EU-elnökség és a természetvédelem kapcsolatáról, valamint a Nemzeti Civil Alap (NCA) jövőjéről, a civil szektort érintő változásokról. Ez utóbbiak keretében megtudhattuk, hogy a civil szférára fordítható – már eddig is szűkös – pályázati keret tovább csökken.

A másnap zajló szekcióülések közül természetesen az erdő szekción vettünk részt, amit *Gyöngyössy Péter* (Kerekerdő Alapítvány) és *Deák József* (Környezet- és Természetvédők Csongrád Városi Egyesülete) vezetett le a következő témakörökben:

1. Az erdőket érintő jogalkotás helyzetének áttekintése, civil sikerek értékelése.

2. Az erdészeti jogszabályok felülvizsgálata keretében várható erdőgazdálkodói törekvések értékelése.

3. A természetszerű erdőgazdálkodást elősegítő támogatási formák (erdő-környezetvédelmi és N2000 támogatások) helyzete.

4. Társadalmi részvétel, civil érdekérvényesítés erdőügyekben, keretek, jogok, lehetőségek, eredmények.

5. Erdő és vad, erdőgazdálkodás, vadgazdálkodás: a természetszerű erdőgazdálkodás legnagyobb akadálya a túlszaporodott nagyvadállomány.

6. Fatüzelésű hőerőművek hatása az erdőkre mecseki tapasztalatok alapján.

Az egyes pontok előtt Gyöngyössy Péter adott korrekciót, tárgyyszerű felvezetést. Az Erdőtörvénnyel kapcsolatos első két pontban a kapcsolódó előadást is ő tartotta meg. A támogatások témakörében *Lapos Tamás* főosztályvezető-helyettes (VM

Erdészeti, Halászati és Vadászati Főosztály) szakszerű ismertetőjét hallgathattuk meg. *Gálbidy László*, a WWF erdészeti programvezetője a védett erdőkben zajló erdőgazdálkodás, nemzeti parkok, klímaváltozás témakörökben adott tájékoztatást, míg *Vincze Csilla* a Civilek a Mecsekért Mozgalom szóvivője „A fatüzelésű hőerőművek hatása az erdőkre a mecseki tapasztalatok alapján” címmel tartott vetített előadást. Az egyes pontokat követő beszélgetést és vitát is a konstruktív hangnem és a problémák megoldására való törekvés jellemezte. A szekcióülésen elhangzottak alapján figyelemre méltó állásfoglalás készült, ami elérhető az OEE honlapján, a <http://www.oee.hu/pages/template1.aspx?id=1531179> címen található tudósítás végén az „ERDEINK JÖVŐJE” szövegrészre kattintva.

A szekcióülés után rövid egyeztetést tartottunk a civil természetvédelem és a magánerdő-gazdálkodás közösen felváltható további feladatairól, mint például a természetvédelmi korlátozások ellentételezésének kérdése, vagy az erdő Natura 2000 és az Erdő környezetvédelmi kifizetések jogcímei közös népszerűsítése, a témában szervezendő tájékoztatók, oktatások terén való együttműködés.

dr. Sárvári János
dr. Somogyvári Vilmos

Erdészeti Albizottság alakult az erdészeti vidékfejlesztési jogcímek hatékonyabb kihasználása érdekében

Az Új Magyarország Vidékfejlesztési Program (ÚMVP) első felében, 2007–2010 között a vidékfejlesztés erdészeti jogcímeinek forráskihasználása, a jogcímek megnyitása akadozott, illetve sok esetben hátrálévo, mintegy három éves időszakban az eredetileg is az erdészeti jogcímekre szánt keretek ágazatunkban kerüljenek hatékony felhasználásra; a MEGOSZ kezdeményezte, hogy az ÚMVP Monitoring Bizottságán belül – élve az ügyrend adta lehetőséggel – Erdészeti Albizottság alakuljon. A Monitoring Bizottság 2011. február 03-i ülésén elfogadta a javaslatot, és az Erdészeti Albizottság március 11-én megtartotta alakuló ülését. Ennek során elfogadták az ügyrendet és tájékoztatást hallgattak meg az erdészeti jogcímek jelenlegi állásáról. Az Albizottság elnökének *dr. Sárvári János* ügyvezető elnököt (MEGOSZ), alelnökének *Lapos Tamás* főosztályvezető-helyettesét (VM EHV) választották meg. A következő albizottsági ülés május első felében lesz, mindenkitől várjuk az ezzel kapcsolatos javaslatokat, észrevételeket a MEGOSZ titkárságára.

Benyújtották a magánerdős közfoglalkoztatási pályázatokat

Az igen rövid határidővel kiírt magánerdős közfoglalkoztatási program pályázatait március 11-ig kellett benyújtani. A rendelkezésre álló alig tíz munkanap alatt a MEGOSZ rendkívüli erőfeszítéseket tett annak érdekében, hogy a potenciálisan szóba jöhető erdőgazdálkodó pályázók minél szélesebb körét szólítsa meg és konkrétan segítse is pályázatuk előkészítését, megírását. Ennek érdekében – mindössze három nap leforgása alatt – az ország tíz különböző pontján tartottak rendezvé-

nyeket az illetékes kormányhivatal erdészeti igazgatóságai segítségével és támogatásával, amelyeken összesen közel 200 fő vett részt. Sajnos sokan kevésnek találták a rendelkezésre álló időt a pályázat megfelelő összeállításához és/vagy a több erdőgazdálkodó összefogását feltételező projektek megindításához. Mindezek ellenére, információink szerint, mintegy 900 közfoglalkoztatott alkalmazására nyújtottak be pályázatot a magánerdősök, ami – figyelembe véve a körülményeket – jó eredménynek tekinthető. Reméljük a pályázatok elbírálását követően gyorsan megindulhatnak a szerződéskötések, és reméljük, még lehetőség nyílik egy második lépcsőben is pályázatok benyújtására az idén. A MEGOSZ továbbra is segíti és nyomon kíséri a nyertes pályázatokat.

A magánerdő-gazdálkodók is igénybe vehetik az Agrár Széchenyi Kártya Programot

2011. február 23-án örömmel értesültünk a médiából arról, hogy a kormány döntött az Agrár Széchenyi Kártya bevezetéséről. Kérésünk itt meghallgatásra talált. A kormány a hazai agrárgazdasági szereplők pénzügyi helyzetének javítása érdekében, valamint a gazdasági válság és az elemi károk által leginkább sújtott östermelők, családi gazdaságok megsegítéséért kiterjesztette a Széchenyi Kártya Programot az agrárgazdaságban működő kis- és középvállalkozásokra is. Az Agrár Széchenyi Kártya Folyószámlahitel az agrárgazdaság egészét felöleli (mezőgazdasági termelés, feldolgozás, forgalmazás, valamint vadászat, halászat, **erdészet**).

dr. Sárvári János
dr. Somogyvári Vilmos

Bírság falopásért

Százötvenezer forint pénzbírságot szabott ki tegnap a bíróság egy 19 éves kazáni férfira falopás miatt. A fiatalemberhez nyomkövető kutya vezette el a rendőröket a fakitermelés helyszínéről. A 16 500 forint értékű ellopott akácfát lefoglalták

és visszaadták az erdészetnek. Egy másik fatolvajt is elfogtak Nógrád megyében, Szécsénke községben. Itt egy 48 éves férfit állítottak elő, aki 45 000 forint értékű akácfát lopott el.

(MTI)

Felhívás

Várom a jelentkezését azon osztálytársaknak, akik 1966. évben végeztek Ásotthalmán a Bedő Albert Erdész Szakközépiskolában.

A 45 éves osztálytalálkozót szeretnénk ez évben megrendezni. A további részleteket telefonon egyeztetnénk.

Telefonszámom: mobil: 06-30 99-49 304
vezetékes: 06-92-351-451

Várom jelentkezéseket.

Horváth Elek
8960 Lenti, Szövetkezeti u. 2.

Az erdészeti erdei iskolák története

Új fogalom az erdőgazdálkodásban: erdőpedagógia

A magyar erdőpedagógia kezdetei: 1988-89

Ha a **magyar erdőpedagógia kezdeteiről** beszélünk, akkor három helyszínt feltétlenül meg kell említeni:

1988. Pilisi Parkerdőgazdaság Visegrádi Erdészete – Mogyoró-hegy, Erdei Művelődés Házának az átadása;

1988. Sopron (a magyar erdészeti felsőoktatás fellegvára), a Soproni Süni Klub megalakulása;

1989. Szolnok – Nagykunsági Erdőgazdaság Szolnoki Erdészete, Erdei Művelődés Házának az átadása.

A három első erdőpedagógiai kezdeményezésről bővebben:

– A Pilisi Parkerdőgazdaság **Visegrádi Erdészeténél** 1988-ban adták át a Mogyoró-hegyen az **Erdei Művelődés Házát**, mely országos szinten az első hivatalos erdőpedagógiai kezdeményezések közé tartozik. Alapításától kezdve folyamatosan működik, a hazai környezeti nevelés egyik fellegvárának tekinthető. Meg kell említenünk első és sokáig meghatározó vezetőjét, *Szentendrei Gézát*. Kezdetben főképp madárvédelemre épített programokkal szolgált. 1996-tól az erdő komplex megismerését célzó programokat fejlesztettek ki erdészeti szakvezetéssel.

– **Sopronban** 1988 februárjában az Erdészeti és Faipari Egyetem néhány erdőmérnök-hallgatója kezdeményezésére megalakult a **Soproni Süni Klub**. Célja a gyerekek környezettudatos gondolkodásának kialakítása.

A klub vezetői időrendi sorrendben: *Gyöngyössi Péter*, *Szabó Lajos*, *Ferenczy András*, *Antal József*.

– **Szolnokon** 1989-ben alapították meg a Nagykunsági Erdőgazdaság Szolnoki Erdészeténél az **Erdei Művelődés Házát**.

Az úttörő kezdeményezéshez kapcsolódó néhány vezető nevét megemlíteném: *Török László* vezérigazgató, *Türi Ferenc* erdészvezető.

Az erdei iskola vezetői sorrendben: *Tácsik Mibályné* – 1989, *Dósa Gyula* – 1990-2000, *Magyar István* – 2001, *Horváth Ernő* – 2002-től.

Felmerül a kérdés miért történtek egymástól függetlenül, szinte egy időben az első erdőpedagógiai kezdeményezések?

Véleményem szerint egy fő oka van ennek. Ebben az időszakban kerülnek Magyarországon nyilvánosságra a globális környezeti problémák.

Erdészeti Erdei Iskola Szakosztály megalakulása (1996), tevékenysége

1996-ban Szolnokon új szakosztály alakult: az Erdészeti Erdei Iskola Szakosztály. A szakosztály elnöke *Ormos Balázs* (akkor a Tanulmányi Erdőgazdaság vezérigazgatója) 1996-tól. A szakosztály titkárai: *Dósa Gyula* (1996-2000), *Szabó Lajos* 2001-től.

A szakosztály célkitűzései:

segítse elő az ifjúság és a társadalmi szereplők környezetbarát magatartásának kialakulását, fejlődését az erdészeti erdei iskola (erdőpedagógiai) oktatási-nevelési módszer alkalmazásával;

segítse egy erdészeti-erdei iskola-hálózat létrehozását az erdészeti ágazat támogatásával;

szakmai műhelyt jelentsen az erdészeti erdei iskolák vezetői részére.

Az utóbbi években egyre több helyen létesül erdészeti erdei iskola, egyre több erdész vállal közvetlen szerepet ebben a munkában.

Az Erdészeti Erdei Iskola Szakosztály megalakulásától kezdve szervezte az „**Erdők Hete**” rendezvénysorozatot. Az „Erdők Hete” rendezvénysorozat egy akció, melynek kapcsán ráirányítjuk az ország figyelmét erre, illetve az erdőgazdálkodásra. Ez fontos része az erdészszakma nyitásának a társadalom felé.

Elvitathatatlan eredménye a szakosztály működésének, hogy **létrejött az erdészeti erdei iskolák hálózata**. Mára szinte minden állami erdőgazdaságban működik erdei iskola. A magán-erdészeteknél is megjelent az erdei iskolázás. Csak elismeréssel lehet szólni az erdei iskolákban tevékenykedő erdészekről, pedagógusokról. Az eddig elért eredmények közös eredmények. Kiválóan példázják, hogy *két szakterület összefogásával új minőség teremthető*.

Az erdőpedagógia fogalma, jelentősége

És most eljutottunk az **erdőpedagógiához**. Miért is ez az új fogalom, elkülönülő szóhasználat? Mert tevékenységünkben az erdőnek központi szerepe

van, mondhatnánk azt is, hogy minden az erdőből fakad!

– **Az erdő a „példa”.**

– Az erdei életközösséget, ökoszisztémát megismerve látjuk át a **bioszféra rendszerszerű működését**.

– Az **erdő** fontos **természeti erőforrás** (megújuló nyersanyag- és energiaforrás). Az erdő kiváló példa arra, lássák, hogy létezik olyan **gazdálkodási** mód, mely nem teszi tönkre a gazdálkodás tárgyát – az erdőt –, mely nemcsak természeti erőforrás, hanem ökológiai egység, **bonyolult életközösség**.

– Ma Magyarországon egyértelműen beszélhetünk *fenntartható erdőgazdálkodásról*.

– Az erdő számtalan lehetőséget kínál a **közvetlen kapcsolat** kialakítására a gyerekek és a környezet között.

– Az erdő kimeríthetetlen tárháza az erdőpedagógiai módszerek (környezeti nevelési módszerek) alkalmazásának, az **élményszerzésnek**.

– Az **erdőnek**, mint helyszínnek a **szerepe tevékenységünkben**: Ha belépünk az erdőbe, minden irányból ingerek érnek. Minden érzékszervünk aktíválódik: a látás, a hallás, a szaglás, a tapintás, az ízlelés stb.

– Az **erdész hiteles közvetítő** lehet a gyerekek felé. Természetesen szorosan együttműködve a pedagógusokkal. A gyerekek, ha kijönnek az erdőbe a tanárjukkal, az erdészt feltétlenül látni akarják.

– Cselekedtető tevékenységek alkalmazására sok lehetőség van az erdőben: pl. a **gyerekek bevonása erdészeti munkába** (faültetés ékásával, erdőápolás metszőollóval).

– Az **erdőpedagógiában hármas egységként** jelenik meg az ökológia, az ökonómia és az ember. Ez azt jelenti, hogy nem önállóan mutatja be a természetes erdei ökoszisztémát és külön az emberi társadalom hatásait, hanem hangsúlyozza, hogy az ember jelenlétének kiemelt momentuma a gazdálkodás, mely mind a társadalom, mind a természet alakulására meghatározó erejű. Az ökológiai, ökonómiai és emberi tényezőket dinamikus egységben kezeli.

– Az erdőpedagógiában **az ember** nem külső szemlélő, aki pusztítja vagy védi a természetet, hanem szerves **része az erdei életközösségnek**.

Az erdészek részvétele az erdei iskola mozgalomban Magyarországon, illetve az Országos Erdői Iskola Programban

A környezeti nevelés fogalma, a szóhasználat az 1990-es években honosított meg Magyarországon Nyugat-Európából átvéve. Az erdei iskolázás mozgalommá vált.

A társadalom több szakterületéről tanárok, erdészek, nemzeti parkok, civil szervezetek szerveztek egyre gyakrabban és egyre több erdei iskolai programot, tábort. Mindenki a saját szakterületéből indult ki, arra alapozott.

2000-ben a Környezeti Nevelési Kommunikációs Programiroda próbálta meg összehangolni ezt a színes kavalkádót. Létrehozták az Országos Erdői Iskola Programot.

Az Országos Erdészeti Egyesület, illetve az Erdészeti Erdői Iskola Szakosztály kezdettől fogva belekapcsolódott a folyamatba, hiszen fontosnak tartottuk az együttműködést, az összefogást, a nyitást a társadalom felé.

Együttműködési megállapodás az Országos Erdészeti Egyesület (OEE) és a Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium (FVM) között (2009)

2008-ban mérföldkövet jelent a 9/2008 FVM rendelet az erdészeti erdei iskolák támogatásáról. Ennek folytatása az Együttműködési megállapodás aláírása az OEE és az FVM között. 2009. május 27-én az FVM szakállamtikára és *dr. Pető József*, az OEE elnöke Együttműködési megállapodást írt alá. A **megállapodás fő célja** az erdőgazdálkodók által működtetett erdei iskolák (erdészeti erdei iskolák) munkájának, működésének segítése, támogatása, az **erdészeti erdei iskolák minősítési eljárásának** lefolytatása. Nagyon fontosnak tartjuk hangsúlyozni, hogy az erdőnek **három funkciója van:**

- gazdasági funkció (pl. fakitermelés),
- védelmi funkció (pl. természetvédelem, vízvédelem, talajvédelem stb.),
- közjóléti funkció (pl. rekreáció, erdei iskola).

Az OEE Erdészeti Erdői Iskola Szakosztály céljai között szerepel, hogy az erdészeti ágazaton belül elfogadtassuk azon kollégák munkáját, akik erdei iskolázással foglalkoznak, illetve elfogadtassuk azt, hogy az erdészek által végzett erdei iskolázás benne foglalják, illetve szerves része az erdő közjóléti funkciójának.

Az Együttműködési megállapodás aláírásával most hivatalosan is dokumentálva lett, elfogadtatott, hogy az erdőgazdálkodók által végzett erdei iskolázás szerves része az erdő közjóléti funkciójának, így részesülhet az erdőre irányuló, erdőgazdálkodókon keresztül megvalósuló támogatásokból.

Erdészeti erdei iskolák minősítése (2008-2009)

Egyértelműen le kell szögezni, hogy a minősítési eljárás létrehozása nem pusztán a jövőbeni hatékony anyagi támogatás megteremtése miatt vált szükségessé. Kifejezetten fontosnak tartjuk az erdészeti erdei iskolák szemléletének egységesítését, egy egységes kritériumrendszer megfogalmazását.

A kritériumrendszer kiterjed a tárgyi, személyi, szervezeti háttérre, illetve a szakmai programra egyaránt.

Vannak bizonyos alapelvárások, melyeket mindenkinek teljesítenie kell:

– saját erdőterületnek kell rendelkezésre állni;

– a program végrehajtásába erdészeket kell bevonni, magyarul az erdész vigye ki az általa kezelt erdőterületre a gyerekeket;

– az erdőpedagógiai foglalkozásokon meg kell jelenni bizonyos kiemelt témaköröknek.

A minősítési eljárás kapcsán néhány alapfogalmat tisztázni kellett.

Az erdészeti erdei iskola alapfogalmai:

Az erdőpedagógia a környezeti nevelés olyan speciális területe, ahol a nevelés helyszíne az erdő, a programjaiban erdészeti ismeretek (az erdei életközösségről és az erdőben folyó gazdaságról szóló ismeretek) bemutatása dominál. A foglalkozások erdész vezetésével vagy közreműködésével folynak.

Az erdőpedagógia a természet rendszerszerű működésének elvét az erdei életközösség példáján keresztül próbálja bemutatni. Egyben igyekszik tudatosítani, hogy az erdő nemcsak tiszta természet, hanem kultúr- és gazdasági térség is egyben, ahol ennek következtében folyamatosan jelen van az ember. Az ember és a természet közötti harmonikus kapcsolat lehetőségét a fenntartható, természetkímélő erdőgazdálkodás hosszú távra tervező példáján keresztül mutatja be.

Az erdőpedagógia módszereiben épít az aktív, cselekvő együttműködésre, a saját tapasztalatszerzésen alapuló tanulás szervezésre és élménypedagó-

giai terepi módszereket alkalmaz, melynek része a felfedező kísérlet, bemutatás, megfigyelés, vita, beszélgetés, kiselőadás, kérdeve kifejtés, valamint a projekt módszer.

Az erdészeti erdei iskola az erdei környezet adottságaira építő, erdőpedagógiát alkalmazó oktatási, ismeretterjesztési intézmény, melyet erdőgazdálkodó működtet. Az erdészeti erdei iskola infrastrukturális és szervezeti háttérrel teremt az erdőpedagógiai alapon nyugvó oktató, nevelő tevékenységnek. Célja, hogy elősegítse az ifjúság és a felnőttek erdőbarát, környezettudatos magatartásának kialakulását, fejlődését. Feladata, hogy ráirányítsa a figyelmet a globális környezeti gondokra és javaslatokat nyújtson lokális megoldásokra.

Az erdészeti erdei iskolákban jellemzően erdőpedagógiai foglalkozások zajlanak, de a programokban helyt kaphatnak egyéb kulturális, sport- és szabadidős foglalkozások is. A programok zömében az iskolai szorgalmi időszakban zajlanak, a tantervhez és tanrendhez kapcsolódóan. Az erdészeti erdei iskolákat általában diákok látogatják, de óvodások és a felnőtt résztvevők fogadására is mód van.

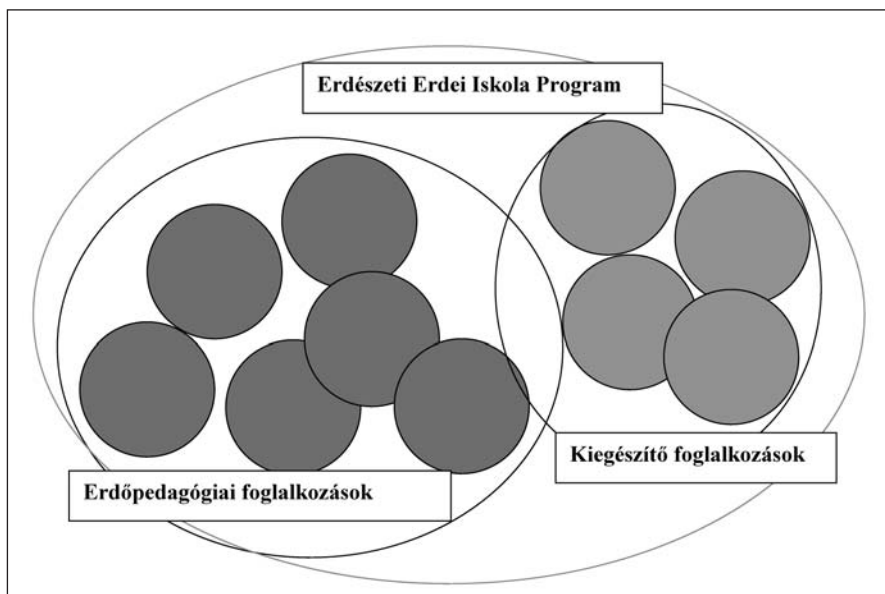
Az Erdészeti Erdői Iskola Program a környezet(erdő)tudatos szemlélet kialakítása érdekében időben és térben egymáshoz rendelt erdőpedagógiai és egyéb – kulturális, sport- vagy szabadidős – foglalkozások együttese. A program időtartama néhány órától több napig is terjedhet. A legoptimálisabb az ötnapos, bentlakásos, komplex (erdőpedagógiai foglalkozások kiegészítve egyéb szabadidős tevékenységekkel) erdészeti erdei iskolai programok megvalósítása.

Erdőpedagógiai foglalkozás az erdőpedagógia legkisebb tanulásszervezési egysége erdészeti ismeretek elsajátíttatása érdekében.

Erdőpedagógia bevezetése az erdészeti szakképzésbe (2010)

Meg kell említeni az Erdészeti és Faipari Egyetem Társadalomtudományi Tanácskének akkori vezetőjét, *dr. Lükő Istvánt*, aki felkarolta az egyetemen a környezeti nevelés témáját. 1996-ban Sopronban „Ember–technika–környezet” címmel konferenciát szervezett, 1996-ban kiadta a „Bevezetés a környezeti nevelés pedagógiai és társadalmi kérdéseibe” című könyvét.

Az OEE Erdészeti Erdői Iskola Szakosztálya 2009-ben kérte fel hivatalosan

a Nyugat-magyarországi Egyetem vezetését arra, hogy az erdőpedagógia önálló tárgyként jelenjen meg az erdészeti szakképzésben. A javaslat találkozott az egyetem tantervfejlesztési gondolataival, és 2010-ben már kidolgozásra is került három szakirányú továbbképzési lehetőség.

Alapvetés: célravezetőbb, ha az erdészeti ismeretekre építjük a pedagógiai ismereteket.

A jövő feladata, hogy az erdésztechnikus-képzésbe is beillesszük az erdőpedagógiát. Ne felejtjük el, hogy az erdész társadalomban több technikus foglalkozik erdőpedagógiával, mint erdőmérnök.

Az erdőpedagógia jelentősége a Fenntartható fejlődésre nevelés évtizedében

Az UNESCO 2005-2015-re meghirdette a „Fenntartható fejlődésre nevelés évtizedét”

Az UNESCO szakemberei a programban kihangsúlyozzák:

„A minden szinten folyó oktatás-nevelés a fenntartható fejlődés kulcsa, és ez megkívánja, hogy egyensúly álljon fenn a gazdasági, társadalmi célok, valamint a környezet iránti felelősségérzet között. A nevelés során gondoskodni kell arról, hogy a közösségek megfelelő jártasságra tegyenek szert, perspektívájuk legyen, megismerjék a fenntartható életmód értékeit.”

Fontosnak tartják a fenntartható termelési modellek (pl. a fenntartható erdőgazdálkodás) bemutatását. Az UNESCO által a fenntarthatóságra vonatkozóan megfogalmazott hármas egység (gazdaság, társadalom, környezet) teljes szinten van az erdőpedagógia hármas

egységével (ökológia, ökonómia, ember).

Az erdőpedagógia és az erdészeti erdei iskolák jelen helyzete és jövője

A pénzhiány miatt ugrásszerűen csökkent a látogatószám az erdei iskolákban. Sajnos a szülők nem tudják finanszírozni az erdei iskolázás költségeit.

Ráadásul a működtető erdőgazdálkodók is nehéz helyzetben vannak. Költséget próbálnak csökkenteni, többek között létszámcsökkentéssel. Az erdőgazdaságoknál is egyre kevesebb erdész dolgozik.

A tő melletti erdészek gyakran gondolják azt, hogy az erdei iskola plusz teher.

A magyar erdők gazdasági szerepe nem fog csökkenni, sőt a megújuló energiaforrások előtérbe kerülésével tovább nő. Az is egyértelmű, hogy a védelmi és közjóléti funkció hangsúlyozása is egyre erősödik. Ez összhangban

van a társadalom érzelmi megközeledésével az erdő felé.

Az európai folyamatok hasonlóak. Az erdőpedagógia fogalmának megjelenése is megerősíti azt, hogy az erdő szerepe megnő a környezeti tudatformálásban.

Az erdők hármas funkcióját (gazdasági, védelmi, közjóléti) *Madas András* fogal-

mazta meg még 1972-ben a Buenos Airesi Erdészeti Világkongresszuson. Ez gyakorlatilag megegyezik a 33 évvel később, 2005-ben az UNESCO által a fenntarthatóságra vonatkozóan megfogalmazott hármas egységgel (gazdaság, társadalom, környezet), ill. az erdőpedagógia hármas egységével (ökológia, ökonómia, ember).

Merjük kijelenteni, főlvállalni:

– Magyarországon a fenntartható gazdálkodás legszemléletesebb példája a működő fenntartható erdőgazdálkodás, ahol az erdő hármas funkciója (termelési, közjóléti, védelmi) térben és időben együtt valósul meg a jövő nemzedék érdekeinek figyelembevételével.

– Az erdei ökoszisztéma a legszemléletesebb példa a bioszféra rendszerű működésére.

– Az erdőpedagógia a környezeti nevelés leghatékonyabb módja, amely erdőben valósul meg a fenntartható erdőgazdálkodás gyakorlati szakembereinek közreműködésével. Ezt a munkát erdőgazdálkodók által működtetett erdei iskolák (erdészeti erdei iskolák) végzik, együttműködve iskolákkal és a közoktatás szereplőivel.

– Az erdei iskolázás kiemelten fontos erdészeti tevékenység, meghatározó az erdő és a társadalom viszonyának alakításában, az erdészeti kommunikációban.

Az előbbi gondolatoknak, az erdőpedagógiának be kell épülnie a Nemzeti Erdőstratégiába, erdészeti vezetőink, erdészpolitikusaink gondolkodásába, gyakorlati munkájába. Ha ez megtörténik, akkor leszünk a társadalom előtt igazán hitelesek, és válunk az erdei iskolázás elfogadottan meghatározó szektorává.

Szabó Lajos
erdőmérnök

Dr. Madas László emlékére és tiszteletére

a Pilisi Parkerdő Zrt. a visegrádi Vízerési réten

Emlékkövet állít

2011. május 18-án szerdán.

Találkozó: 10 órakor a Pilisi Parkerdő Zrt. székházánál
(Visegrád, Mátyás király u. 4.),
innen gépjárművekkel viszik fel a megjelenteket a helyszínre.

Bejelentkezés szükséges: 2011. május 13-ig (péntekig)

Elérhetőség: Kissné Szabó Gabriella
06-20/9846-009 vagy kissne@pprt.hu

Az „Év fája” mozgalom 15 éve

1989 óta Németországban minden évben megválasztják az év fáját (Baum des Jahres). Ez jó alkalom arra, hogy abban az évben az illető fajról ismeretterjesztő és tudományos cikkek, népszerűsítő kiadványok jelenhessenek meg, s kicsit közelebb hozzák a szakemberekhez és a laikusokhoz a kevésbé ismert fajokot. (Megjegyzendő, hogy Németországban nemcsak az év fáját, az év madarát választják meg, hanem újabban az év gombája, az év hala, az év kétéltűje és hullője, az év élőhelytípusa is kijelölésre kerül.) A magyarországi év madara és a német év fája mozgalom mintájára 1995-ben a Földművelésügyi Minisztériumnál és az Országos Erdészeti Egyesületnél e sorok írója kezdeményezte, hogy hazánkban is honosítsuk meg az év fája mozgalmat. Az utóbbi szervezet főtitkárának biztatására („ha csinálod, akkor csináljad”) 1996-tól Magyarországon is minden évben megválasztjuk az év fáját. Elsősorban azokat a fajokat helyezzük előtérbe, amelyeknek erdészeti jelentősége is van, de az utóbbi időszakban a figyelem elterelődött róluk. Főként tanulmányok megjelentetésével népszerűsítjük az év fáját, az elmúlt 15 év fafajairól eddig 183 cikk jelent meg, ebből 125 az Erdészeti Lapokban Pápai Gábor főszerkesztő hathatós támogatásával. E cikksorozatokat egybeszerkesztve, illusztrációkkal ellátva kismonográfiaként is közreadjuk. A 8 oldalas kismonográfia kiadása az Országos Erdészeti Egyesület Erdőművelési Szakosztálya segítségével jelenik meg, szerkesztésében és kiadásában a szakosztály korábbi elnöke, Bús Mária vállalt aktív szerepet. Azért, hogy széles körben is megismerteressük a fajt, a TV-ben, rádióban, ismeretterjesztő folyóiratokban szintén népszerűsítjük az év fáját, s rajta keresztül a magyar erdészeket. A TermészetBúvár folyóiratban Garamcsy Mibály, az Élet és Tudomány folyóiratnál Albert Valéria segítségét élvezzük. Külön érdekesség, hogy minden évben a berlini magyar nagykövetség előtt elültetésre is kerül az év fája egy-egy példánya. Ebben Roland Migende, az Országos Erdészeti Egyesület tiszteletbeli tagja segít.

Az év fája mozgalom szervezésére, bonyolítására kuratórium jött létre, amely az adott év fájának fajára minden előző év októberében tesz javaslatot, s tagjai a Nyugat-magyarországi Egyetem Erdőmérnöki Karának és Faipari Mérnöki Karának oktatói, illetve az Erdészeti Lapok főszerkesztője. A kuratórium jelenlegi összetétele a következő: dr. Bartha Dénes egyetemi ta-

nár (botanika); dr. Frank Norbert egyetemi docens (erdőművelési vonatkozások); dr. Konkoly-Gyuró Éva egyetemi tanár (kertészeti vonatkozások); dr. Kovács Gábor egyetemi docens (termőhelyi vonatkozások); dr. Lakatos Ferenc egyetemi tanár (rovarok); dr. Molnár Sándor egyetemi tanár (faanyagtudomány); dr. Szabó Ilona egyetemi tanár (kórokozók); Pápai Gábor főszerkesztő (publikálás, reklám). A kuratórium munkájában korábban a közvetkező személyek is részt vettek: dr. Bartha Tamás egyetemi adjunktus (mag- és csemetetermesztés); dr. Csóka György tudományos főmunkatárs (rovarok); dr. Koloszar József egyetemi tanár (erdőművelés); Szomorad Ferenc tanszéki munkatárs (népszerűsítés); dr. Szodfridi István egyetemi tanár (termőhelyi vonatkozások); dr. Varga Ferenc egyetemi tanár (erdővédelem).

A magyarországi év fája mozgalom szakmai körökben lassan került a figyelem középpontjába, a szakmán kívüli szervezetek viszont kezdettől fogva nagy érdeklődést tanúsítanak iránta. Így például az általános és középiskolai tanulmányi versenyeken (Kaán Károly-verseny, Kitaibel Pál-verseny, Sajó Károly-verseny, Hermann Ottó-verseny), az erdei iskolák oktatásában, természetvédelmi témájú rendezvényeken, vetélkedőkön – az év madarához hasonlóan – az év fája is állandó elem lett. Célunk, hogy szakmai körökben és azon kívül is minél szélesebb alapokra helyezzük az év fája mozgalmat, ezzel is segítve dendroflóráink ritkább tagjainak a megőrzését.

Másfél évtized után leszűrhetjük azt a tapasztalatot, hogy a ritkább, de erdésze-

ti szempontból azért nem elhanyagolható fajokról még most is keveset tudunk. Ez következik a szakmánk általánosító hozzáállásából is, egyszerűen csak hársakról, szilekről, kőrisekről, juharokról, vadgyümölcsökről stb. beszélünk, s faji szinten nem vagy alig gyűjtünk információt, tapasztalatokat. Pedig egy-egy nemzetségen belül eltérnek a fajok botanikai jellemzői, termőhelyi igényei, rovarviláguk, kórokozói, erdőművelési tulajdonságaik, kertészeti vonatkozásaik. Az év fája mozgalom magukat a tanulmányok szerzőit is rendre rádöbbentő hiányos ismereteikre, így egy-egy tanulmány összeállításánál a szerző és az olvasók egyaránt tanulnak.

A népszerűsítés területén is van még tennivalónk, Németországban például szakkönyvek, naptárak, leporellók, bélyegek, borítékcímkék, jelvények, kitűzők, különféle szóróanyagok jelennek meg nagy számban, ezenkívül rendszeresen megjelenik az év fája a különféle médiákban, honlapokon, s évente tudományos tanácskozást is szerveznek a számos ismeretterjesztő előadás mellett. Ezen a téren úttörő próbálkozás már hazánkban is van, így megemlítenéd az ezüst hársról tavaly rendezett konferencia a Mecseki Erdészeti Zrt. szervezésében, ahol már kitűző készítésére is volt példa.

Terveink között szerepel, hogy tanulmányainkkal továbbra is rendszeresen megjelenünk az Erdészeti Lapokban, TermészetBúvárban, Élet és Tudományban, esetenként más folyóiratokban is, ami ugyan egyre több nehézségbe ütközik, mert szerzőink egyeb más elfoglaltsága miatt sokszor késve, esetenként nem is készülnek el a kéziratok. Nem szeretnénk lemondani a 8 oldalas önálló kiadványról sem, ami az Erdészeti Lapok rendszeres melléklete, s melyet szakmánkon kívül is nagyon sokan keresnek és használnak. A népszerűsítés terén pedig terepi erdészkollegáinkra, az erdei iskolák oktatóira támaszkodnánk nagyobb mértékben!

Az év fája mozgalom rövid történetét, az eddig megjelent tanulmányok bibliográfiai adatait, a megválasztott és a jelölhető fajok listáját, továbbá a megjelent önálló kiadványokat teljes terjedelemben a Növénytan és Természetvédelmi Intézet honlapján (is) el lehet érni: <http://www.emk.nyme.hu/index.php?id=6317#c14001>

Dr. Bartha Dénes

Akiken egy ... erdőtürvény csattan

Igen sokféle megközelítésből hallottam véleményeket ezen előírásokról (szakemberektől jót igen keveset).

Bükki fakitermelő szakmunkásként én a törvény 1§ C; a vidékfejlesztéshez az erdőgazdálkodással összefüggő foglalkozási lehetőségek bővítéséhez szeretném elmondani saját és kollégáim véleményét.

E törvény cél komolyságát még mi, kevésbé tanult emberek is megkérdőjelezzük, mikor az első rendeletek között azt találjuk, hogy a bükki erdőkben, március 31-től augusztus 31-ig semmilyen fakitermelési munka nem végezhető. Ezért is több felől szeretnék bizonyosságot adni arról, hogy ezeket nem gyakorlati szakemberek vetették papírra.

Azt mindenki igen jól tudja, hogy a vegetáció nem egyszerre indul. Amikor a Tisza mentén már zöldben van az erdő, nálunk a Bükkben a völgyekben, az északi lejtőkön, a fennsíkon a fiatalok még nem tudnak májusfát állítani. Ez mindjárt egy hónap az itteni dolgozók javára, és már április végén májusban vagyunk. Ez a hónap a legkényesebb fakitermelési szempontból. De a tervszerű gazdálkodásban az erdőnevelési munkákat is el kell végezni, mely időszakban a tisztításokat kellő odafigyeléssel hibátlanul végre lehet hajtani. Ezek a feladatok olyan gyorsan elvégezhetőek, hogy a fészkelő madarak zavarása sem történik több napon keresztül. Már túl is jutottunk azon az időszakon, mikor a legkönnyebben „somzik” a fa kérge. Ilyenkor egy gyakorlatias szakember nem kizavarja a munkást az erdőből, hanem

meghatározza azt a termelési technológiát, amivel a gyéritések egyes területeken elvégezhetőek. Ami az előző évtizedek, évszázadok gyakorlatában úgy zajlott: amíg a vegetációs időn kívüli ledűtötgetett, gyérités korú faegyedeket, rövidfás termelési technológiával, nálunk általában fogatos közelítéssel a munka nagy precizitással elvégezhető. Ilyenkor a ló és a szán sokkal jobban irányítható, fékezhető a meredek oldalakon, mint fagyon vagy hóban. Azt tudja mindenki, ha ugyan nehezebben is, vegetációs időn kívül is sérül a visszamaradó fa, ha nem tudunk kellőképpen vigyázni rá.

Minden erdészeti területén vannak egészségügyi termelési feladatok, amiket ebben az időben el lehetne végezni. Gondolok itt a fenyőszáradásra vagy a viharkárra. Ezt szintén gyakorlatból tudjuk, hogy mindenhol kitermeltetik, feldolgoztatják. Nálunk ebben is van egy csavar. Azokat a fákat, melyek nem egybefüggően dőltek ki, vagy az állva maradt fák közé szakadtak be, nem lehet összetermelni. A természetvédelmi előírások miatt nem lehet termelni pl.: Farkas-gödörben, Mária-forrás felett, Nyár-újhegy oldalban stb. Több ezer köbméter fa rohad, megy tönkre. Etetik a rovarokat, nevelik a laskagombát. (Az államnak nincs szüksége rá, mert olyan gazdag, miközben sok szegény megfagy tüzelő hiányában.)

Nyaranta sok fakitermelőnek a szénégetés és a mészégetés is megélhetést biztosított. Sajnos ilyen magas tűzifáárak mellett a faszenet gazdaságosan eladni nem lehet.

Számunkra, bükki fakitermelőknek az erdő a megélhetést, nem csupán favigaszt jelent, jelentett. Őseink is az erdőből éltek, és mi is úgy rendezkedtünk be gépek, eszközök terén, hogy utódaink is ezt az ősi szakmát folytathassák. Most viszont számos térségbeli teljes település lakossága: Ómassa, Répáshuta és más környékbeli település lakói: Kisgyőr, Mocsolyás, Sály, Nagyvisnyó, Kács, Felsőtárkány, Mályinka, Tardona kényszerhelyzetbe kerülnek, munka nélkül maradnak.

A dolgozók: elmennek munkanélküli segélyre, a vállalkozójuk: talpon tud-e maradni mire lejár a könyöradamány?

A vállalkozó: őszre visszajönnek-e az emberei, át tudja-e vészelni ezt az öt hónapot?

Az erdészetek: lesz-e aki az engedélyezett szűkös időben el tudja majd végezni az összes feladatot?

Az önkormányzatok: fogják-e tudni fizetni a segélyre kényszerülő munkásembereket?

Hát milyen ez a törvény?

Úgy érzem, mintha Reményik Sándor „Az Erdély magyarjaihoz” című verset rólunk is írta volna.

S megfogadva sorait „Nem, mi innen nem megyünk!”

Lehetőségeinkhez képest mindent megteszünk, hogy e törvény összevetőit és elfogadóit a törvény életszerű módosítására kérjük.

Horváth László

bükki fakitermelő

(fakitermelői válogatott kerettag)

Bakos Tibor (1935–2010)

Tibor 1935. március 15-én született a Somogy megyei Csökölyben. Itt végezte elemi iskoláit is. A soproni erdészeti szakiskolában érettségizett. 1954-ben nyert felvételt a Soproni Erdészeti Főiskolára. 1956-ban vette feleségül menekült társát, Csiba Magdolnát, akinek már több éve udvarolt. Két gyermekük született: Péter és Adrianna. Két unokának örvezdhetnek életük folyamán. 1957-ben került Kanadába a többi 200 diáktársával Vancouver-be.

1959-ben szerezte meg erdőmérnöki diplomáját a British Columbia-i Egyetem Soproni Division-ján. Szakmai pályafutását ő is, mint so-

kan mások, erdőbecslési munkával kezdte, de hamarosan már a B.C. Forest Products vállalatnál dolgozott mérnöki munkálatokban. Ettől a vállalatot ment nyugdíjba 33 éves szolgálat után, bár a vállalat neve az évek folyamán Fletcher Challenge-re, majd Timber West-re változott. Szorgalma és szakmai hozzáértése hamar felemelte mérnöki pályáján. 1964-ben már erdőmérnök-helyettesként dolgozott a vállalat egyik kitermelő részlegén. Mérnöki pályája folyamán a vállalat hét alkalommal léptette elő, mely előléptetés legtöbbször lakóhely-változással járt. Éltek ők Pitt Lake-en, Haney-ben, Campbell River-ben, majd Duncan-ban telepedtek le véglegesen.

Nyugalomba vonulása előtti pozíciójában már 310 ezer hektár erdőterület tartozott felügyelete alá, ahol évi egy millió köbméter rönkfa kitermelésével járó mérnöki munkák, mint költségvetés, egy- és ötéves tervek elkészítése és kivitelezése tartozott feladatkörébe. Körzeti főmérnöként (Regional Chief Engi-

neer) vonult nyugdíjba 1992-ben. Mi sem bizonyítja kiváló szakmai munkáját, mint az a tény, hogy nyugalomba vonulása után a vállalata 5 éven keresztül időnkint visszahívta tanácsadási munkákra. Sok elismerést kapott mind a vállalat vezetőtől, mind a tartományi erdészeti hivataloktól mérnöki és természetvédelmi munkájáért.

Tibor olyan személyiség volt, akit első beszélgetésre barátjának fogadhatott el bárki. Segítőkézsége nemcsak a legközelebbi barátaira hatott ki, de mindenkire, aki rászorult és kérte azt. Vidámságot csak komoly problémák megoldásakor cserélte fel komolysággal. Döntéseiben és beszédében nem volt arrogáns, vagy megvető érzület, higgadtan, érthetően adta elő meglátásait, jótanácsait.

Tibor családszerető és magyarságát nem szégyenlő egyéniség volt. Több éven keresztül vezetőségi tagja volt a Nanaimoi Magyar Kulturális Egyesületnek. Magyarországra gyakorta visszajártak feleségével és gyermekeikkel,

mert rokonait szerette és megbecsülte. Mindkét gyermekük beszél magyarul. Ugyanakkor nem kerülte el a Soproni Egyetemet sem, ahol jó viszonyba került rektorával és más személyiségekkel. Így történt, hogy Sopronban mondta fel szíve a 75 éves szolgálatát 2010. november 16-án. Hamvait szülőfalujában helyezték el szülei sírboltjában, amit korábban elkészíttetett.

Isten veled Tibor a Soproni Alumni nevében,

Pintér László

Rakiczky Béla (1948–2011)

Megdöbbenéssel, hitetlenkedve fogadtuk a hírt hogy, Rakiczky Béla, szeretett és tisztelt kollégánk, tragikus hirtelenséggel eltávozott közülünk. Szinte fel sem tudtuk fogni, hiszen nap, mint nap találkozhattunk vele a

városban, vagy az elshano autóból intett úgy, ahogy azt senki más nem tette, széles mozdulattal, mosolyogva.

Béla szakmai munkásságát áttekintve nem láthatunk nagy fordulatokat, tucatnyi különböző beosztást, sok szakterületet vagy munkahelyet. Éppen ezek hiánya az, ami különlegessé, kiemelkedővé teszi azt az életutat, amit bejárt. Egyetlen munkahelyen, szinte végig egyazon beosztásban dolgozott és élte választott hivatása, a kerületvezető vadász mindennapjait.

Gimnáziumi tanulmányait megszakítva állt először munkába a Tamási Erdőgazdaság Pári Erdészetenél. Egy év fizikai munka után felvételt nyert az Ásóthalmi Erdészeti Szakiskolába, melynek befejezése után 1967. július 1-jétől már ismét a Pári Erdészetenél dolgozott mint beosztott erdész. Rövid idő elteltével, 1968. február elsejével a Gyulaji Állami Vadgazdasághoz helyezték át a regolyi vadászkerületbe, mint kerületvezető vadászt. 2008. év végi nyugdíjba vonulásáig ez a kerület volt munkahelye, otthona. Ezt bárhogy is számoljuk, több mint 40 év szolgálati idő, egyetlen beosztásban, egyetlen helyen. Ennyi idő után már ismerős minden fa, bokor, az erdő minden vadja.

40 év nagy idő és ez alatt jó néhány változás történt, nemcsak a magánéletében, munkahelyén is. Katonai szolgálata után családot alapított, növénytermesztési és vadgazdálkodási technikus képzettséget szerzett. A Gyulaji Állami Vadgazdaságból átszervezések, összevonások, rendszerváltás után mostanra Gyulaji Erdészeti és Vadászati Zrt. lett. Sokan távoztak önként vagy, mert menniük kellett, de Béla minden változás dacára maradt, nem véletlenül. Megbízható, elhivatott munkáját 1979-ben kiváló dolgozó kitüntetéssel, nyugállományba vonulásakor „Gyulaj Rt.-ért” emlékgyűrű adományozásával ismerték el.

Nyugodtan mondhatjuk, kevesen tudnak úgy hallgatni, ahogy ő tudott. Ha egy-egy történet kapcsán valami olyanra kérdeztünk rá, amit nem akart velünk megosztani, könnyen lehetett a válasza az: Fődjé örök homály!

A rábízott vadállományt nagy gonddal kezelte, óvta. Ha barcogáskor arról érdeklődtünk nála, tud-e a kerületében erősebb vagy érdekesebb bikát, a válasz szinte mindig az volt: itt, meg itt van egy, de az az utolsó! Pedig tudta ő, hogy van még, és persze tudtuk mi is, egyszerűen csak sajnálta a vadat.

Kevesek értenek úgy a dám bírálatához, ahogy Béla értett. elvétve fordult elő, hogy rosszul döntött volna. Egy ilyen ritka alkalommal, amikor a vadászházhoz beérkezett a vendéggel és az elejtett bikával, csak annyit mondott: Ne szóljatok semmit! Tudom! Aznap este kedve szegetten üldögélt közöttünk.

Béla nem volt magamutogató, sokat beszélő ember, de ha megszólalt érdemes volt szavaira odafigyelni, akár komoly megbeszélés, akár baráti beszélgetés közben. Biztos nem csak én vagyok így vele, de rá emlékezve óhatatlanul eszembe jutnak azok a felszabadult pillanatok, amikor kollégák, barátok körében mesélt múltbéli eseményekről úgy, ahogy ezt senki más nem tudta. Jó érzékkel elejtett megjegyzései közül nem egy szállóigeként kering közöttünk a mai napig.

Kedves Béla! Búcsúzunk tőled, az igaz vadászbembertől, baráttól és kollégától, nyugodj békében!

Palánki Gábor

Szűcs Dezső (1957–2011)

A tavasz ébredésére, az örök megújulásra várva, megrendülve vettük tudomásul a szomorú hírt, 2011. február 23-án hajnalban elhunyt Szűcs Dezső kollégánk, barátunk, osztálytársunk.

Aggódva figyeltük harcát a könyörtelen kórral, mint az erdő szegélyéből kimagasló sudár fa, küzdött a nagy viharral, amely minden eddiginél pusztítóbban támadta. Nem adta magát könnyen, hajladozott, recsegett, küzdött – még élni akart –, de a természet oktan dűhe addig rázta, tépte, míg végül derékba tört.

Szűcs Dezső 1957. április 7-én Kiskunhalason született, gyermekként a kiskunsági homokhátságon, Zsana községben nevelkedett.

A Kiss Ferenc Erdészeti Szakközépiskolában érettségizett 1975-ben. A Szegeden eltöltött évekről, amelyek elindították a pályán, sok szép közös emlék jut eszembe.

A Kertészeti Egyetem, Kertészeti Főiskolai Karán, Kecskeméten 1978-ban szerzett kertész-mérnöki diplomát.

1979-ben a Kiss Ferenc Erdészeti Szakközépiskolában, erdőgazdálkodási technikus képesítést szerzett.

1985-ben a Kecskeméti Kertészeti Főiskolán faiskolai és szaporítóanyag-termesztési szakon üzem-mérnök képesítéget szerzett.

1998-ban a Soproni Egyetem Közgazdasági Intézetében gazdasági ágazati szakmérnök-ként végzett.

Első és egyetlen munkahelye a KEFAG Zrt. és jogelődei, ahol több mint 32 évvel ezelőtt, 1978. szeptember 1-én, a Kiskunha-

lasi Erdészetenél, mint gyakornok kezdte a pályáját.

Majd ugyan itt 1981-től erdőművelési műszaki vezetőként dolgozott 1990. június 30-ig. 1990. július 1-től, a Nyárjasi Erdészetenél, erdőszervező-helyettesi munkakörben vett részt a Kecskeméti létesülő, dísznövény és szaporítóanyag-termesztési központ, a Juniperus Park-erdészeti létrehozásában. A kezdettől, 1991. április 1-től, közel húsz éven át volt töretlen lelkesedéssel és szorgalommal a Juniperus Park-erdészeti vezetője, a 2011. január 16-án, betegsége miatt bekövetkezett nyugdíjazásáig.

Pályája során kereste a kihívásokat, sokszor a járatlan utat választotta. Kicsit hitetlenkedve nézték munkatársai, amikor húsz évvel ezelőtt, Kecskemét határában egy gazos földterület mellett állva, kezében tervrajzokkal, egy dísznövény és szaporítóanyag-termelő központról beszélt.

A megvalósult terv, a Juniperus Park-erdészeti, megítélésben szerint fontos szerepet tölt be napjainkban is, de egyben a jövőbe is mutat. Az erdei növények városi környezetbe, parkokba, kertekbe helyezésével egyfajta híd szerepet tölt be az erdész és a civil társadalom kapcsolatában, segít szakmánk társadalmi elismerésében.

Munkájának elismeréseként kétszer volt a vállalat kiváló dolgozója (1982., 1988.).

2010. évben az „Év Dísznövény Kertészének” választották, és az Alföldi Erdőkért Egyesület „Alföldi Erdőkért Emlékérem”-mel tüntette ki.

Karakterét a vidámság, nyíltság, szókimondás jellemezte, udvarias kolléga, szigorú és következetes vezető, gondoskodó családapa volt.

A közösséghez kötődés is fontos volt számára, a munkából ezen a téren is derekasan kivette részét.

- Tagja volt az
 - Országos Erdészeti Egyesületnek (1978-tól), a
 - Magyar Madártani Egyesületnek, a
 - Magyar Agrártudományi Egyesületnek,
 - tagja és elnöke volt a Dísznövény Terméktanácsnak,
 - s több mint húsz éven keresztül – haláláig – a Vállalat Szakszervezeti Bizottságának elnöke.

Fájdalmas minden búcsú, de mérhetetlenül fájdalmas, ha olyan ember távozik élete derekán, aki szerette volna gyermekeit felnevelni, akinek munkájában még megvalósítandó tervei voltak. Akinek a sors nem adta meg, hogy a kemény munka és mindennapi küzdelem után megérdemelt nyugalomban, tisztaságban érjen meg.

Kedves Dezső!

Ha köztünk lennél, Te már intettél volna, hogy elég a méltatásodból. Annyit még engedj meg nekünk elmondani, hogy a munkádban elért eredményeidet megbecsüljük, és emlékezetünkben örökké megőrizzük szerény, udvarias, becsületes lényedet, és most tisztelettel búcsúzunk Tőled.

Búcsúzunk az egykori munkahelyed, munkatársaid, osztálytársaid, barátaid, és a Vállalati Szakszervezeti Bizottság nevében egykori osztálytársad, barátod

Gál Sándor

Gondolatok az élőhelyről

Napjainkra a természetes élőhelyek átalakítása, életközösségeik változatosságának csökkenése olyan mértéket ért el, hogy már nemcsak a biológusok, ökológusok és a zöld szervezetek, de a kérdéssel nem foglalkozó lakosság egyre szélesebb rétegei is érzik ennek negatív hatásait. Azaz ma már a fajok eltűnése, a táj kiüresedése közvetlen, negatív hatásokat gyakorol a gazdaságra, a lakosság életszínvonalára, a nemzeti, kontinentális és bolygó szintű kereskedelemre, élelmiszerellátásra - azaz a társadalom szövetének egészére.

Mit is jelent ez pontosan? Nem pusztán annyit, hogy néhány „fákat ölelgető” fanatikus vagy szemüveges biosz professzor kevesebb ürgét, sast, bogarat vagy virágot láthat. Hanem: a túlhalászás miatt világszerte kiüresedő tengerek és óceánok halászáinak munkanélküliségét; a természetes rovarvilág eltűnése miatt kézzel porzott barackligeteket Kínában, eltűnő fecskéket (a

2010-es év madarai) Magyarországon; a kiüszorázott talajok csökkenő termésátlagait; az élehetlenné, sok helyen lakhatatlanná váló tájat (és még folytathatnánk szinte a végtelenségig), ami a klímaváltozás globális és lokális hatásaival együtt ösztársadalmivá teszi a kérdést.

Az eddigi védelmi kezdeményezések fiaskója

Sajnos a hatások még csak mostanában kezdik elérni a közvélemény és a döntéshozók ingerküszöbét, amit az is igazol, hogy az 1992-ben, Rióban aláírt biodiverzitás védelmi egyezmény – mely azt tűzte ki célul, hogy 2010-re állítsuk meg a biológiai sokféleség csökkenését – nem hozta meg a várt eredményeket. Ezért a mai nappal kezdődő féléves magyar EU elnökség egyik fontos feladata az új biodiverzitás védelmi stratégia alapjainak lerakása lesz.

Greenfo

Megporzás a virágok térhódítása előtt

Az első (zárvatermő) virágos növények mintegy 130 millió évvel ezelőtti megjelenése, majd térhódítása előtt a magvas növények megtermékenyítését java részben a szél végezte. Egy nemrég elvégzett vizsgálatsorozat szerint azonban ebbe besegíthetett a skorpiófatyolkák (vagy skorpiólegyek: Mecoptera) rendjébe tartozó repülő rovarok egy csoportja is. (Nevüket a hímek potrohán lévő, a skorpiókéra emlékeztető, felfelé kunkorodó faroknyúlványról kapták.)

Mint azt *Conrad Lobandeira*, a Smithsonian Nemzeti Természettörténeti Múzeum paleontológusa elmondta, egyes akkor élt növények pollenszemcséi vagy túl nagyok voltak, vagy túl mélyen ültek ahhoz, hogy a szél szárnyra kaphassa őket. Ezért a Science-ben nemrég megjelent cikkben *Labandeira* és munkatársai mellett érvelnek, hogy ezekben az esetekben a skorpiólegyek egy akkoriban élt csoportja siethetett a növények segítségére. Erre alkalmassá tette őket a fejük meghosszabbodott elülső részén található hosszú fullánkyszerű „csőr”, amellyel a növények belső, védettebb részeihez is hozzáférhettek.

A kutatók 21 példányt vizsgáltak meg, amelyek 11 már rég kipusztult fajhoz tartoztak, és egyetlen borostyánba zárt példánytól eltekintve üledékes kőzetekben maradtak fenn. Jelenlétük 164 millió évvel ezelőtől legalább 62 millió éven át kimutatható Euráziában. Kissé zavaró ugyan, hogy egyelőre egyik maradvány közelében sem találtak pollennyomokat, amelyek közvetlenül bizonyítanák, hogy a rovarok valóban közreműködtek a megporzásban. Anatómiai felépítésük azonban *Labandeira* szerint nem hagy kétséget.

Valamennyiükre jellemző a megnyúlt szívócsőr, amelynek hossza némelyiküknél a testhossz egyharmadát is elérte. Igaz, a nagyobb pollenszemek aligha fértek el a vékony csőben – a kutatók ezért azt feltételezik, hogy azok a szájrész körüli redőkbe vagy szőrökbe tapadva juthattak át más növényekre.

(Science News)

A szívásra specializálódott hosszú fullánkyszerű szerv azt sugallja, hogy a skorpiólegyek is részt vállalhattak a növények megporzásában.

(Az Élet és Tudomány nyomán)

Új belépők

Bp. HM Helyi Csoport: Vinczéné Szabó Anna erdőmérnök; **Balassagyarmati Helyi Csoport:** Erős Csaba egyéb felsőfok, Szabó Sándor erdőszaktikus; **Kaposvári Helyi Csoport:** Jakab Károly erdőszaktikus, Bertók Balázs egyéb felsőfok; **Baranya megyei Helyi Csoport:** Schneider Viktor erdőmérnök, Tóth Péter erdőmérnök; **Egyéni tag:** Szilágyi Krisztián egyéb középfok, Tömösváry Botond egyéb középfok, Patai Gábor erdőszaktikus; **Zalaegerszegi Helyi Csoport:** Bucséter Veronika egyéb felsőfok; **Egri Helyi Csoport:** Bognár Bence erdőmérnök, Nagy Károly Imre egyéb felsőfok, Mester László, Földes Pál erdőszaktikus, Tóth Tamás; **Kecskeméti Helyi Csoport:** Baráth Márk erdőmérnök, Bakos Botond Ferenc erdőszaktikus; **Sopron Hallgatói Helyi Csoport:** Varga István egyetemi hallgató, Kaczur Roland egyetemi hallgató, Szigeti Zsolt egyetemi hallgató; **Sopron Helyi Csoport:** Göde József erdőmérnök, dr. Király Géza erdőmérnök; **Szolnoki Helyi Csoport:** Rovács Richárd erdőszaktikus; **Győr Erdőgazdaság Helyi Csoport:** Fekete Teréz egyéb középfok, Keresztes Gábor erdőmérnök, Pusztai György erdőmérnök, Nusser György erdőmérnök; **Visegrádi Helyi Csoport:** Pollák Barnabás; **Győr-Moson-Sopron megyei Magán-erdő Gazdálkodási és Környezetvédő Helyi Csoport:** Edl Tibor erdőszaktikus; **Sárospataki Helyi Csoport:** Pellák Dénes erdőszaktikus; **Kaposvári Helyi Csoport:** Holczerné Vitman Aranka erdőszaktikus, Palaczkai Gábor egyéb felsőfok, Kulcsár Zsolt erdőszaktikus, László Norbert erdőszaktikus; **Szolnoki Helyi Csoport:** Magyar István egyéb felsőfok, Pádár Gábor erdőmérnök, Nagy György; **Csongrád megyei Helyi Csoport:** Jagicza Dávid tanuló, Fekete Péter tanuló, Mitykó Kornél tanuló, Kókai Ágnes tanuló, Somogyi Zoltán erdőmérnök; **Sárospataki Helyi Csoport:** Szemán Ferenc erdőmérnök; **Mátrafüredi Helyi Csoport:** Kis Lászlóné, Majsai Erdika egyéb középfok; **Sopron Hallgatói Helyi Csoport:** Juhász Lenke egyetemi hallgató, Boross László egyetemi hallgató; **Soproni Helyi Csoport:** dr. Kocsó Mihály erdőmérnök

Fejlődik az iskola az erdőben!

A Domszky Pál Erdészház erdei iskolájának fejlesztése Bernecebarátiban

Sokan kérdezik: szükség van-e még erdei iskolai fejlesztésekre, amikor oly sok van már az országban? Ám a „sok” éppenséggel a tavaszi, kora nyári időszakban kevés, amikor alig lehet helyet találni egy-egy iskolai csoportnak. Ezért is fontos a múltban kevés figyelmet kapott térségeknek – mint Bernecebaráti – az ilyen fejlesztés, ahol a szállásférőhely bővítésével turisztikai vonzerővé is válik az erdei iskola.

Az Ipoly Erdő Zrt. Kemencei Erdészete üzemelteti a Domszky Pál Erdészház erdei iskolát, amely 2008. november 5-e óta minősített erdei, majd minősített erdészeti erdei iskolaként és nyári táborként működik, színes programokkal. A növekvő kereslet, a pozitív visszajelzések arra mutattak, hogy szükséges egy helyszín, ahol étkeztetni, alatni is lehet a csoportokat. Már csak a pénz hiányzott az álom beteljesüléséhez.

2009-ben a Közép-magyarországi Operatív Program keretén belül nyílt pályázati lehetőség, ahol a projekt 78,6 MFt összegű támogatást szerzett. A prog-

ram kiegészítéseként az erdőgazdaság saját forrásból valósítja meg a szállás-hely kialakítását az épület tetőterében. A fejlesztéssel létrejön egy új oktatási tér Bernecebarátiban, ahol a foglalkozások megtartásához a feltételek még színvonalasabbak lesznek, s nem kell másutt étkezni, aludni a szorgalmas erdei diákoknak. Kemencén, az erdei iskolánál, a korábban az Esztergomi Érsekség tulajdonában lévő dézsmaház és dézsmapince új foglalkoztatási és bemutató térként fog működni. Itt – a dézsmarendszer és a borászat bemutatása mellett – hagyományos mesterségeket próbálhatnak ki a kisdíjakok, mint például a rongyszőnyegszöveget, a fazekasságot, a gyertyaöntést vagy éppen a gyümölcs-és gombaaszalást. A két helyszín közötti utazást, valamint a tanösvények elérését segíti a harminc környezetbarát közlekedési eszköz, a terepbicikli.

Az iskola eszköztárát éjjeli vadmegfigyelő kamerával, távcsövekkel, klíma-állomással, talaj- és vízlemező eszközökkel is bővítik. Környezettudatos ma-

gatartásra nevel az épület üzemeltetése is: a kútvíz korszerű hasznosítása vagy a faelgázosító kazán használata. Természetesen találunk PET-palack- és alumíniumdoboz-prést is, a keletkező hulladékok újrahasznosításának első lépéseként. Az épületegyüttesben helyet kapott a házi állattartás és falusi élet körülményeinek bemutatása különféle istállók, ólak, széna- és takarmánytárolók formájában, de stílszerűen ott van a portán az árnyékszék is. Az oktatási anyag új munkafüzetekkel bővül, „Erdőkerülés Sisa Pistával” címmel, aki a térség legendás betyárjából lett az erdők-vadok megbízható őre.

Valljuk, hogy az erdőgazdálkodáson kívül feladatunk a jövő nemzedék helyes, környezettudatos oktatása is, éppen ezért van értelme erdei iskolát fejleszteni. Az igazi siker, mikor a kisdíjakok megértik az erdő működését, a falu múltjába, jelenébe illeszkedést és az erdész hivatását, aki mindig mosolyogva ad választ a kérdéseikre.

Hoffmann András

Érdekesek a természetben

Kukucs. Fotó: Pápai G.

fagazdaság, asztalos-, bútoripar, belsőépítészet, építőanyagipar

faipari információs lap

megjelenik havonta

Vállalkozásaihoz szakmai információ • **S**zolgáltatás • **A**dás-vétel • **P**artnerkeresés

Szerkesztőség
Budapest XIII., Klapka u. 11.
1400 Bp. 7. Pf.64.

Tel./Fax: 342-2776
Telefon: 462-8003, 462-8000/126
E-mail: hirfa@hirfa.hu

**HIRDETÉSFELVÉTEL
A SZERKESZTŐSÉGBEN**
Levélben, faxon
vagy személyesen

www.hirfa.hu

KOS FASHION
Vadászruha Manufaktúra Kft.

9151 ABDA, Bécsi u.79.

Tel.: 96/350418

Fax:96/553001

kosfashion@enternet.hu

Cégünk az erdőgazdaságok egyik legnagyobb beszállítójaként figyelmükbe ajánlja új társasági ruházat kollekcióját. Minőségi 100% fresco gyapjúszövet lóden díszítéssel.

Prémium kategóriás ruházat nem csak ünnepi alkalmakra. Mintaboltunkban méretre alakítva tudjuk Önöket kiszolgálni terepi ruházattal, s márkás termékekkel fjall raven, wild und wald, swed team stb.

Mintabolt: KOS FASHION Vadászcentrum
9151 ABDA, Bécsi u. 79.

Repül az idő!

A tavasz előbb érkezik,
mint gondolná!

„A technológia meghatározza az életemet.
Ezért választom mindig a modern, innovatív
gépeket, földön és levegőben egyaránt.”

Besenyei Péter
műrepülő
Világ- és Európa-bajnok

STIHL MS 170-D
Akciós ár
49 900,-

Máris beszökött kertjeinkbe a melengető tavaszi napsütés. Elérkezett a ház körüli munkák ideje. Készítse fel kertjét Ön is a tavaszra. A STIHL megbízható gépeivel öröm a munka, szinte repül az idő.

További akciós termékeinket keresse szakkereskedéseinkben.

Az akció időtartama: **2011. április 1 – május 31.**

ANDREAS STIHL KFT. 2051 Biatorbágy-Budapark, Paul Hartmann u. 4.
Telefon: (06-23) 418-054 · Fax: (06-23) 418-106
www.stihl.hu · E-mail: info@stihl.hu

STIHL FS 40
Akciós ár
39 900,-

STIHL®